

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

RESPECTUOS ȘI FIERBINTE OMAGIU
PREȘEDINTELUI ȚĂRII
TELEGRAMĂ

Excelenței Sale
Domnului NICOLAE CEAUȘESCU
Președintele Republicii Socialiste România

Cu prilejul aniversării zilei Dumneavoastră de naștere și a peste cinci decenii de eroică activitate patriotică — sărbătoare scumpă întregului nostru popor — membrii Sfintului Sinod și noi personal, împreună cu clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române își exprimă sentimentele de neîfărmurită dragoste, stimă și adâncă recunoștință față de Domnia Voastră, mult stimată Domnule Președinte, pentru rodnică și neobosită activitate pe care o desfășurați în fruntea statului, consacrată înfloririi neîntrerupte a patriei, creșterii prestigiului ei în lume, nobililor idealuri ale păcii, prieteniei și colaborării între toate popoarele.

Prin gândirea și clarviziunea cu care acționați permanent în toate domeniile de activitate și prin munca de zi cu zi consacrată fără preget intereselor superioare ale țării, ați dat strălucire geniului creator al poporului român, înscriind cu litere de aur în cartea neamului, o nouă epocă de mărețe înfăptuirii, intrată definitiv în conștiința națiunii noastre, ca „Epoca Nicolae Ceaușescu“.

Inițiativele și demersurile Dumneavoastră, îndreptate spre oprirea cursei înarmărilor, în primul rând a înarmărilor nucleare, și trecerea la dezarmare, soluționarea pe cale pașnică a conflictelor dintre state, eliminarea definitivă a forței și amenințării cu forța în viața internațională, promovarea destinderii, înțelegerii și colaborării, se bucură de un larg răsunet și de un puternic sprijin în rândul popoarelor de pretutindeni.

Adinc recunoșcători pentru strădaniile pe care le depuneți pentru viața fericită a poporului nostru și pentru pacea întregii lumi, vă aducem cele mai vii mulțumiri pentru larga înțelegere pe care o arătați Bisericii noastre, celorlalte Culte din țară, asigurând tuturor credincioșilor deplină libertate pentru practicarea rânduicilor lor de credință. Vă încredințăm, mult stimată Domnule Președinte, că întreaga Biserică Ortodoxă Română sprijină, fără încetare și cu rivă sporită, strădaniile pe care poporul român, sub înțeleapta cîrmuire a Domniei Voastre, le depune pentru zidirea vieții celei noi în scumpă noastră patrie și pentru apărarea păcii în lume.

Animați de asemenea gânduri și cu inimile pline de bucurie, la acest popas sărbătoresc din viața Domniei Voastre, Vă rugăm să ne permiteți, mult stimată Domnule Președinte, să Vă aducem un respectuos și fierbinte omagiu și să vă adresăm cele mai calde urări de ani mulți și fericiți, în deplină sănătate, de viață îndelungată și nesecate puteri de muncă, în fruntea statului nostru, împreună cu mult stimata Doamnă Academician Elena Ceaușescu, pentru binele și fericirea poporului român, pentru înflorirea patriei noastre dragi, Republica Socialistă România.

În aceste simțăminte Vă adresăm strămoșescul „La mulți și fericiți ani!“

TEOCTIST
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Militanți pentru cucerirea independenței
și înfăptuirea unității naționale.

Partenie Cosma
(1837—1923)

La 12 februarie 1987 se împlinesc 150 de ani de la nașterea lui Partenie Cosma, jurist și bărbat politic de seamă, cărturar și publicist, care a militat cu dăruire și abnegație pentru cucerirea independenței de stat a României în 1877/1878 și înfăptuirea unității naționale a poporului român în decembrie 1918.

Luptătorul pentru cauza națională s-a născut la 12 februarie 1837, în Beiuș, în familia unui meșter blănar, cu dragoste de carte, iubitor de dreptate și cinste. El a urmat cursurile elementare și secundare la școala primară și liceul românesc din orașul natal. În 1855, la terminarea studiilor liceale, se înscrie la Institutul teologic din Arad, unde, printre alții, l-a avut profesor pe Miron Romanul. După doi ani, în 1857 părăsește studiile teologice, înscriindu-se la facultatea de drept din Budapesta. Pentru a se putea întreține la studii, tânărul Cosma s-a angajat funcționar și practicant la biroul avocatului Gojdu din capitala Ungariei.

În anii studenției debutează ca ziarist și publicist. El vizitează parlamentul cu regularitate și colaborează la mai multe organe de presă, printre care la Gazeta de Transilvania și Telegraful Român. Fire energetică și dinamică, inițiază înființarea Societății literare studențești „Petru Maior“ din Budapesta, fiind ales președinte, unde desfășoară o intensă și ardentă activitate literară. Împreună cu alți colegi de studii, realizează o foaie umoristică, scrisă de mână, în câteva exemplare, cu circuit restrîns între studenți, în care

erau cuprinse pamflete și epigrame ale sale și ale altor tineri studii, adresate potențailor vremii.

La încheierea studiilor de drept și obținerea diplomei, în 1862 revine la Beiuș, unde deschide un birou avocațial. Aici, pe lângă munca profesională, desfășoară și o bogată activitate politică. În 1872 candidează pentru locul de deputat parlamentar în cercul electoral al Beiușului, la care nu renunță cu toate presiunile și promisiunile bănești făcute de contele Tisza Koloman. Ales deputat, el participă la viața politică a țării, apărând cu vehemență interesele românilor în parlamentul de la Budapesta.

La 4 iunie 1874 se căsătorește cu Maria Roman, din comuna Mizieș, nepoata lui Miron Romanul. Cum, la scurt timp, acesta din urmă a fost ales mitropolit al Ardealului, în 1876 și familia Cosma se mută la Sibiu.

În orașul de pe Cibin, Partenie Cosma desfășoară o activitate bogată și intensă. Aici avea un birou avocațial, era avocatul Băncii „Albina“, deputat dietal și sinodal, membru al Comitetului Central al Astrei, după cum și în alte multe organizații. Casa-i ospitalieră, situată pe Schweisgasse, în apropiere de aceea a lui Ilie Măcelariu — un alt militant de prestigiu pentru cauza națională — va deveni locul de întâlnire a intelectualilor, oamenilor de

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. Petru I. Dan

Preocupări și priorități actuale pe agenda Consiliului Mondial al Bisericilor

În partea a doua a lunii ianuarie 1987 a avut loc la Geneva (Elveția) Sesiunea anuală a Comitetului Executiv și a Comitetului Central ale Consiliului Mondial al Bisericilor, adunând reprezentanți a peste 300 de Biserici, observatori, consilieri, ziaristi de pe toate continentele și din toate confesiunile. Precum se știe, Consiliul care a luat ființă în 1948 printr-o Adunare Generală la Amsterdam, și-a propus ca principal tel să caute și să găsească mijloacele cele mai potrivite pentru reunificarea Bisericilor creștine, astăzi împărțite într-o multitudine de confesiuni, în ciuda poruncii Intemeietorului: „Ca toți să fie una.“ Ajunși în vremea noastră la o sensibilitate nouă față de această chemare, creștinii s-au angajat cu îndrăzneală pe drumul ecumenismului și nu s-ar putea spune că nu au obținut anumite rezultate notabile în cei patruzeci de ani de la întemeiere. În primul rând au reușit să strângă laolaltă un mare număr de Biserici care, până de curând, se ignorau reciproc, pretinzând, fiecare din ele, că deține „calea și adevărul“ care duce la mîntuire, monopolizând pe Hristos pentru confesiunea lor și destinându-i pe toți ceilalți pierii veșnice. Trebuia să vină o zi în care să li se deschidă mințile tuturor, și să înțeleagă adevărul elementar că nu pot avea toți dreptate și că dezbaterile nu pot fi pe placul lui Dumnezeu. Din această convingere s-a născut Consiliul Mondial al Bisericilor. El a fost în primul rând un act de smerenie, înlocuind orgoliul de pînă atunci, al exclusivismului și al staturii fiecăruia deasupra tuturor celorlalți. În al doilea rând a fost un act de deschidere către ceilalți creștini. În al treilea rând a fost o afirmare a dorinței de a căuta în comun calea cea adevărată.

S-au realizat aceste idealuri pe care și le-a propus Consiliul Ecumenic? După secole în care fiecare a căutat să se diferențieze de ceilalți și să le găsească celorlalți numai greșeli, e greu să se restaureze unitatea dintr-o dată. În fapt, cele trei dezerdate enunțate mai sus, smerenia, deschiderea și căutarea împreună, sînt din ce în ce mai recunoscute și practicate, ceea ce e un pas înainte. Dar acestea nu sînt încă unitatea căutată. Pînă acolo mai sînt încă mulți pași de făcut. Se lucrează sistematic, se caută acordul în cele ușoare și cit de cit comune, se practică rugăciunea în comun pentru unitate, se tratează și se decid unitar atitudini și măsuri în legătură cu problemele lumii de azi, se caută cooperarea și unitatea de vederi în ceea ce privește salvarea vieții și a păcii și, în cele din urmă, se încep și dialoguri privitoare la adevărurile de credință, urmărindu-se întoarcerea la tradițiile și învățăturile dintru început, de dinainte de despărțire, sau acomodarea cu tradițiile noi, acumulate de fiecare confesiune, dar care nu afectează fondul credinței.

E de la sine înțeles că cei mai favorizați în abordarea acestor aspecte sîntem noi ortodocșii, care am păstrat învățătura Mîntuitorului transmisă prin apostoli și prin ierarhia de misiune apostolică și, mai cu deosebire, am păstrat tradiția interpretării și fixării învățăturii creștine prin acele foruri extraordinare, universale, care au fost cele șapte Sinoade ecumenice și care au ales gruzii de neghină în toiul luptelor cu ereziile și ereziarhii primului mileniu. Apelul la hotărîrile Sinoadelor ecumenice, la tradiția patristică, la spiritualitatea definită și trăită încă din primele veacuri în obștile creștine și în mănăstiri deci din timpurile apropiate de veacul apostolic primar, este privilegiul ortodox prin excelență și măsura pe care noi o credem întotdeauna ca normă de credință și viață, și care nu poate fi contestată de nimeni. Ea are garanția primului mileniu de experiență creștină cînd toți erau una și al celui de al doilea în care noi am rămas credincioși celor hotărîte atunci în comun și conforme cu învățătura Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții. Din Trupul Ortodoxiei s-a rupt în secolul XI (1054) romano-catolicismul, iar din romano-catoli-

cism s-au rupt în secolul al XVI-lea protestanții care, sub pretextul întoarcerii la învățătura primară, în fapt s-au îndepărtat și mai mult de ea, dînd naștere unei puzderii de denominațiuni și secte, fiecare pretinzînd că deține monopolul mîntuirii. Din păcate, unele din acestea au rămas agresive și prozelitiste chiar și în acest veac al ecumenismului, lucrînd în continuare pentru dezbinare, în loc să lucreze în vederea unității.

Consiliul Ecumenic al Bisericilor caută pe toate căile să promoveze tot ceea ce poate ajuta ideea de unitate și reorientarea către aceasta. Mijloacele care îi stau la îndemînă sînt în primul rînd oamenii, creștinii care reprezintă diferitele Biserici membre, adică acelea care au aderat la ideea și idealul unității. Aceștia învață să se cunoască mai bine și să se iubească mai mult. Învață să pretuiască tot ceea ce au bun alții și să-și declare acordul cu ei.

În al doilea rînd, Consiliul promovează studii teologice menite să exprime credința dreaptă și comună tuturor, și să-i aducă pe toți să mărturisească „Un Domn, o credință, un Botez“.

În al treilea rînd, promovează acțiuni comune, în care se pot exprima toți creștinii, într-o singură voce, spre exemplu în lupta oamenilor pentru o societate mai dreaptă, pentru accesul tuturor la fericire în mod egal, pentru o mai dreaptă împărțire a resurselor materiale și a bunurilor pămîntești, pentru dreptul egal al tuturor la viață, la pace, la învățătură, la un cămin, la o țară, la libertate și la independență.

E ușor de înțeles că pe acest din urmă teren, Bisericile au ajuns și ajuns ușor la puncte de vedere și acțiuni comune, acestea făcînd parte din drepturile elementare ale oamenilor, pe care Sfînta Scriptură le învață și care sînt recunoscute de toți. Numai unele secte dominate de

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Ardealului

Schitul Pocrov

Eminescu

(fragment)

Cuprins de-o necuprinsă-nfiorare,
de-o sete de viață fără hotare,
aș vrea, ca-n basme, să-ți aprind,
peste ziua de azi,
cu milioane de vinjoase și cucernice
miini,

luminări ca niște brazii,
precum ca, pe vecie
să se știe
pe unde cresc, în zbateri și trudă,
și luptă și-asudă...
români,
să se știe anume de-acu:
cine-ai fost tu,
năprasnic bard
în care toate clocotele neamului ard,
meșter feeric,
faur

de poduri de aur
peste furtuni, peste-ntunerice...

peste-a cuvintelor traco-romanică,
noptatică gloată,
peste visteria ei, în mii și mii de
locuri, îngropată,
— crai,
peste un împărătesc și furtunatic
grai, —

tăcerilor noastre de veacuri, ca
nimeni niciodată,
glas ai venit să le dai...

Ș-azi cîntecul tău: steag în al
timpului vînt
filție larg, neînfrînt,
înalt cit o mie de albi Negoți,
peste prăpăștiile, peste furturile
din noi...

cu pană vie de vultur
ori c-un virf de suluiță
aș vrea să-ți scriu, cu flăcări,
numele-n azur,
pe orice șold de stîncă și pe
orice uliță...

Crai — Duh,
aripă vie
peste glie,
peste cîntec și văzduh —,
căpetenie să ne fii de-acum înainte,
cu pasul tot mai aspru și
mai fierbinte,
în crîncena noastră năvală-naainte!...

de Aron Cotruș

Mănăstirea Neamț vestită vatră de cultură și oază a spiritualității românești, numită și „Ierusalim al neamului nostru“ are pînă astăzi sub îndrumare și obăduire, din multele pe care le-a avut aldată, trei schituri: Pocrov, Icoana și Vovidenia. Dintre acestea, Pocrovul, a avut, cum arăta și marele Iorga „zile de intensă activitate și reputație“. Începăturile Pocrovului sînt strîns legate de viața și activitatea episcopului de Roman Pahomie (1707—1714). Pahomie, cu numele de Petru, se naște în anul 1674 în ținutul Bistriței Năsăud. Vine de mic copil la Mănăstirea Neamț, unde se călugărește în 1697, cu numele de Pahomie. În 1702 ajunge stareț al acestei lavre. Călătorește în 1704 la Kiev unde cunoaște personal pe Sf. Dimitrie al Rostovului și în lavra Pecerska sărută rămășițele pămîntești ale lui Grigore Tamblac. Revine în 1706 la Mănăstirea Neamț și dornic de liniște, se retrage cu binecuvîntarea starețului Macarie, sub muntele Chiriac, unde își face o colibă. Găsit aici cu ocazia unei vinători, de niște boieri și intrînd în discuție cu ei, aceștia rămîn impresionați de cultura sastrului și întorcîndu-se la treburile de obște îl recomandă pentru episcop de Roman. Hirotonia va avea loc în ianuarie 1707. În 1714, demisionează și revine în poiana Pocrovului, unde împreună cu uce-

nicii săi apropiați Sofronie, Mardarie, Lazăr, Dosoftei și Ioanichie, ridică pe temelie de piatră, biserica de lemn, de plan treflat, cu trei turnuri, așa cum se vede pînă astăzi. Biserica are împărțirea obișnuită, cu un pridvor închis, iar trecerea din pronaos în naos se face printr-un sistem de colonade din lemn cu arcade. Catapeteasma frumos ornamentată, este pictată în stil bizantin cu influențe kievene, de zugravii „Ierei Ursu și David“. Hramul bisericii este „Acoperămîntul Maicii Domnului“ — 1 oct., de unde și numele de Pocrov, care în slavonă înseamnă vâl, giulgiu, înveliș, acoperămînt. Sfințită la 15 aug. 1714, biserica a fost înzestrată de Pahomie cu cărți, vase de cult și toate cele necesare: vii, mori, prisăci, terenuri etc. Statornicește o viață austeră chiar dintru început, aruncînd blesteme asupra celor ce ar îndrăzni să schimbe ceva sau să înstrăineze cele dăruite schitului. Obține în acest scop, chiar și o „carte patriarhală“. În 1715 de la patriarhul Samuil al Alexandriei, care vizitează Moldova, reinnoită de mitrop. Georgehe al Moldovei, în 1726 și de episcopul Ioanichie al Romanului în 1755. Obține de asemenea multe scutiri de dări și înlesniri de la domnitorii Constan-

(Continuare în pag. a 2-a)

Protos. Ștefan Gușă

Preocupări și priorități actuale . . .

(Continuare din pag. 1-a)

interese străine de dreptate și adevăr, alcătuit din înși fără cultură și fără aderență la logică și la bunul simț, mai propagă idei străine lipsite de coerență, dar acestea sînt pe cit de puțin, pe atît și de respinse de lumea creștină.

Pe terenul teologiei în vederea unității Consiliului Ecumenic are în prezent pe agendă, printre priorități, o seamă de studii dintre care le vom aminti pe cele mai importante:

1. *Spre o expresie comună a credinței apostolice astăzi*, în care urmează să se facă din *Simbolul Credinței*, o mărturisire a tuturor Bisericilor. Puteți nota cu bucurie că *Simbolul* acesta, alcătuit la Sinoadele ecumenice din Niceea (325) și Constantinopol (381), e și intrat practic în slujbele ecumenice, rostit împreună de ortodocși, catolici, și de către toate denomiunile protestante. Studiul care se pregătește și care va fi prezentat spre aprobare Bisericilor, va constitui oficial o practică deja intrată în uz.

2. Documentul: *Botez, Euharistie, Preoție*, alcătuit la Lima în 1982, a fost trimis spre analiză tuturor Bisericilor membre. O sută cincizeci dintre ele și-au trimis comentariile. Nu este încă un document care să fi obținut acordul tuturor confesiunilor la aceste trei din cele șapte Taine, dar este un început bun, care dă speranță că în urma discuțiilor, se va putea în timp ajunge la un consens sau, cum se zice în mediile ecumenice, la un text de convergență.

3. *Unitatea pe care o urmăm* este un alt studiu la care se lucrează acum spre a se defini limpede ce fel de unitate se urmărește prin Consiliul Ecumenic: unitate dogmatică, unitate în cult, unitate în tradiții și obiceiuri, unitate în acțiuni; care din acestea trebuie schimbate în primul rînd, și care pot fi lăsate să supraviețuiască ici și colo cu tradiții locale, fără să afecteze unitatea de credință. Studiul poate fi de importanță capitală și el ar putea să constituie o normă de orientare în ecumenism care să-i deschidă noi perspective și mai ales, noi speranțe.

4. În 1989 se va organiza o Conferință mondială care va încerca să mobilizeze gîndirea creștină în jurul temei „*Fie voia Ta*”, deci a unei din cererile din rugăciunea *Tatăl nostru*, în care confesiunile membre ale Consiliului Ecumenic vor arăta împreună cum înțeleg această cerere și ce efect ar putea ea avea asupra unității creștinilor în activitatea lor misionară, de împlinire a Vocii dumnezeiești pe pămînt.

5. Una din *Sub-unitățile* Consiliului, numită „Biserica și Societatea”, a primit sarcina de la Comitetul Central C. E. B. (Consiliul Ecumenic al Bisericilor) din sesiunea ianuarie 1987 să rela într-o Conferință mondială dezbateră *Despre energia nucleară*, spre a protesta împotriva folosirii ei în scopuri de distrugere și a o converti numai spre scopuri pașnice,

în slujba și nu împotriva oamenilor. 6. Sub-unitatea asupra *Dialogului cu oamenii de alte credințe* a primit sarcina de a elabora un studiu intitulat: „Credința aproapelui și credința mea”, în care să se caute elementele comune ale credințelor diferitelor religii, în vederea angajării lor în acțiuni comune.

Toate acestea se vor realiza în cadrul Unității I-a „Credință și Mărturie”, din cadrul C. E. B., unitate al cărei președinte este autorul rîndurilor de față, reprezentînd în Comitetul Central al C. E. B., Biserica Ortodoxă Română. Importanța tuturor acestor studii constă, înainte de orice, în aceea că ele sînt menite să exprime acordul tuturor Bisericilor membre ale C. E. B., deci să fie *Documente de Unitate*, în vederea pregătirii încetului cu încetul a marii unități ce se dorește și pentru care se lucrează.

7. O altă mare acțiune în pregătire, aflată de asemenea pe ordinea priorităților absolute ale C. E. B., este o Conferință mondială ce se va organiza în anul 1989 cu tema: „Dreptate, Pace și Integritatea credinței”, subiect de mare actualitate, care va aduna pe toți creștinii în jurul ideii de apărare a păcii prin dreptate socială, printr-o nouă ordine economică internațională, prin instalarea în lume a unei noi ordini morale în care războiul să fie pus în afara Legii și prin trecerea faptică la dezarmare și în primul rînd la dezarmarea nucleară, în vederea apărării vieții și a integrității creației lui Dumnezeu care dorește ca tot ce a creat El să se păstreze, să se înfrumusețeze, să se bucure oamenii și să le facă viața fericită pe pămînt.

8. A cincea Adunare Generală a C. E. B. (Vancouver, Canada, 1983) a dat mandat Comitetului Central să se străduiască în următorii ani să promoveze o „Teologie vitală și coerentă” în cadrul Consiliului Ecumenic și mai ales în documentele elaborate de conducerea Consiliului. Ideea în sine nu e rea, dar ortodocșii așteaptă să vadă ce s-ar putea înțelege printr-o asemenea teologie, atîta vreme cît Consiliul nu are o teologie a sa, el nefiind nici Biserica, nici Supra-Biserica. Teologii au doar Bisericile care îl compun. *Declarația de la Toronto* specifică în mod expres că fiecare Biserică își păstrează în cadrul Consiliului propria sa identitate și teologie, și nu i se poate impune nici o hotărîre, dacă n-o acceptă. O teologie va putea avea doar Biserica „Una”, sfîntă, sobornicească și apostolică” atunci cînd în ea vor intra toți. Pînă atunci, a declarat în plenara C. C. al C. E. B. autorul acestor rînduri, „nu există decît o singură teologie vitală și coerentă: cea ortodoxă”. Strădanile de pînă acum de a defini o astfel de Teologie în C. E. B. s-au dovedit fără rezultat. Cercetările continuă.

9. Printre problemele asupra căroră C. C. al C. E. B. a fost invitat să se pronunțe în sesiunea din ianuarie 1987, a fost și aceea *Asupra dezarmării nucleare*. Delegatul Bisericii Ortodoxe în C. C. al C. E. B. a propus ca Declarația să se lărgească: *Asupra dezarmării și în primul rînd a dezarmării nucleare*. Dezarmarea trebuie să cuprindă și armele convenționale am arătat, intrucît sînt tot atît de ucigătoare. Astăzi există în lume cca 80 de conflicte armate, toate cu arme convenționale. Un comerț larg cu arme, se face tot cu cele convenționale. Nu toate statele au arme atomice, dar toate trebuie să se implice în dezarmare. Altfel s-ar minimaliza eforturile pe care le fac statele mici în lupta lor pentru dezarmare. România a trecut unilateral la reducerea cheltuielilor și a efectivelor militare între 5-10% prin Referendum național (23 noiembrie 1986). A făcut acest lucru pentru a da un exemplu practic, faptic, că dezarmarea nu trebuie să rămînă un dezerter me-reu teoretic, în timp ce practic fabricile de armamente sînt angajate într-o cursă de producere a lor, fără precedent.

Ideea a fost acceptată și Declarația s-a redactat cerînd „dezarmare și în primul rînd dezarmare nucleară”.

10. Comitetul Central al C. E. B. și-a manifestat îngrijorarea față de toate focarele de neînțelegere și conflict din lumea de azi, cerînd tuturor Bisericilor și statelor în cauză să facă totul pentru a le rezolva pașnic, prin dialog și tratative. O *Declarație specială* a fost redactată și aprobată în unanimitate în legătură cu situația intolerabilă din Africa de Sud, unde guvernul Botha continuă să ducă o politică de apartheid, de discriminare rasială, de intervenție brutală în treburile interne ale statelor vecine Namibia, Mozambic și Angola, întreprinind o atmosferă de tensiune, de teroare și agresiune, de infometare și negare a drepturilor elementare ale negrilor la viață, la educație, la tot ceea ce presupune condiția normală de om al veacului nostru, contemporan cu o cultură și o civilizație de înalt nivel. Situația din Africa de Sud este anarhică. S-a cerut Bisericilor și statelor să boicoteze economic Africa de Sud, retrăgîndu-și investițiile din această țară și încetînd orice tranzacții bancare cu ea. S-a exprimat solidaritatea cu Bisericile din această țară, care luptă pentru libertate și pentru demnitate umană.

Acestea sînt numai cîteva din preocupările și prioritățile de pe agenda actuală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, în drumul lui spre unitatea creștină pe care, deocamdată, îl realizează pe de o parte prin proiecte teologice de mare însemnatate și de mare viitor, iar pe de altă parte, prin acțiuni practice comune, privitoare la situațiile din lumea de azi, de mare actualitate și de mare trebuință.

Partenie Cosma

(Continuare din pag. 1-a)

cultură și litere, a oamenilor politici, a militanților pentru independența și unitatea națională a poporului român, din toate provinciile. În timpul războiului pentru independență din 1877/1878, Partenie Cosma și soția au luat parte la acțiunea de solidaritate a românilor ardeleni cu frații lor de dincolo de Carpați. Aceasta s-a materializat în sprijin moral și politic și colectarea de ajutoare bănești și ofrande pe seama ostașilor români răniți și a familiilor acestora. Împreună cu celelalte femei și bărbați sibiieni, familia Cosma și-a adus contribuția la colectarea sumei de 10.013,31 lei aur, de la 1952 persoane din 145 localități; precum și ofrande materiale donate de 947 femei din peste 100 de așezări rurale și urbane, care au fost expediate, în mai multe rînduri, pe adresa Societății de Cruce Roșie din București.

După cucerirea independenței de stat a României, activitatea lui Partenie Cosma, pe plan economic, social, cultural și politic, a devenit și mai intensă. De la 1 ianuarie 1886, el a devenit directorul-executiv al Băncii „Albina”, funcție pe care a deținut-o pînă la 1 ianuarie 1916. În această calitate, s-a preocupat de asigurarea creditelor necesare întreprinzătorilor români în scopul emancipării lor pe multiple planuri, dar, totodată, s-a îngrijit de acordarea de burse și ajutoare pentru scopuri culturale și de binefacere, în valoare de peste 684.000 coroane în perioada 1872-1918. Din această sumă, Astra a primit, sub formă de donații, peste 148.000 coroane; au fost finanțate ziare și reviste în limba română, înființate biblioteci școlare și comunale și înzestrate cu cărți; s-au acordat ajutoare pentru construirea Școlii civile de fete cu internat din Sibiu, întreținerea școlii românești de fete din Oradea, a școlilor românești de băieți din Cluj, Abrud, Sibiu, Tîrgu Lăpuș, Beiuș, Blaj, Miercurea Sibiului, Lugoj; s-au dat ajutoare pentru elevii săraci sau bolnavi, pe seama cărora au fost cumpărate haine și medicamente; iar de la 14 septembrie 1895, la propunerea lui Partenie Cosma, Banca „Albina” acordă „un prînz gratuit la 50 de elevi de la școlile medii din Sibiu”, care erau lipsiți de posibilități și aveau rezultate bune la studii. În afară de hrană, aici, prin grija juristului Cosma s-a organizat o bibliotecă cu cărți de împrumut și funcționa o școală de dans pentru tineretul studios. Timp de 21 de ani (1895-1917), cit a funcționat „masa studenților”, aici au servit prînzul 1.030 tineri, pentru care Banca „Albina” a cheltuit 134.750 coroane. Printre aceștia s-au numărat Octavian Goga, Ioan Lupas, Andrei Oțetea, D. D. Rosca — militanți de seamă pentru desăvîrșirea unității naționale.

Spre sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, casa lui Partenie Cosma a fost locul de întîlnire a numeroși bărbați politici, oameni de cultură, litere și artă, militanți pentru idealul național. Între aceștia îi menționăm pe Ilie Măcelariu, Gheorghe Barițiu, Vasile Moldovan, Ioan Rațiu, Alexandru Mocion, Diamandi I. Manole, iar de dincolo de Carpați pe generalul dr. Carol Davila și fiul său Alexandru, Ioan Brătianu, Nicolae Iorga, Barbu Delavrancea, Ion Luca Caragiale, Vasile Stroescu. Pe Iorga, de pildă, îl interesau anticitățile și arhivele orașului Sibiu; pe Vasile Stroescu — dorința fierbinte de a veni în sprijinul românilor ardeleni, în scopul emancipării lor culturale, donînd pe seama lor o sumă imensă, care depășea 692.000 coroane.

Din inițiativa lui Partenie Cosma, în 1882 s-a organizat prima expoziție etnografică românească în grădina mitropoliei din Sibiu. În acest scop, el a construit un pavilion de lemn, care să adăpostască și să pună la bine în valoare comorile de artă populară adunate în orașul de pe Cibin.

El a sprijinit-o intens pe soția sa la înființarea Reuniunii femeilor române din Sibiu și la întemeierea Școlii civile de fete cu internat a Asociațiunii, pe seama căreia a do-

nat însemnat fonduri bănești, precum și la crearea școlii de industrie casnică și școlii de menaj, ultimele două fiind conduse direct de Maria Cosma.

La declanșarea primului război mondial, în 1914, din cauza reperiunilor guvernului maghiar, fiica lui Partenie Cosma, Hortensia, și soțul ei, poetul Octavian Goga, au trecut dincolo de Carpați. Tot atunci a plecat în țara liberă Remus Cosma, fiul său, care a intrat voluntar în armata română, cu gradul de locotenent, și a căzut eroic în luptele din vara anului 1917. Urmărit și persecutat de autorități, Partenie Cosma, soția și fiica sa Lucia au fost nevoiți să treacă Carpații, la 1 octombrie 1916. După o scurtă ședere la București, apoi la Iași, la indicația guvernului român, Partenie Cosma și familia au plecat la 4/7 februarie 1917, cu trenul „parlamentarilor”, în străinătate, cu gîndul de a se stabili în Italia. Pentru a ajunge la Milano, familia Cosma i-au trebuit cinci luni. Ea a trecut prin Odesa, Petrograd, prin Finlanda, Suedia, Norvegia, Anglia și Franța. În anii războiului, în timp ce ginerele său, Octavian Goga activa în România și apoi în străinătate, în interesul cauzei naționale, fiica sa Hortensia era infermieră la un spital francez din Iași, iar Lucia la un spital din Italia.

După înfrîngerea de la Caporetto, la 30 iunie 1918, familia Cosma este nevoită să se mute la Genova. Stabilită în noua localitate, cei din familia Cosma au continuat să activeze pentru înfăptuirea idealului național. Juristul Partenie Cosma, deși împlinise 81 de ani, a fost ales membru în Consiliul Național pentru Unitatea Românilor cu sediul la Paris, alcătuit din 29 persoane, sub președinția lui Take Ionescu; soția și fiica sa Lucia au activat pentru alcătuirea legiunilor române din Italia; iar soția sa a organizat și o expoziție de industrie casnică românească, alcătuită din unele obiecte luate cu ei la plecarea din țară.

La 10 octombrie 1919, după 3 ani de pribegie, Partenie Cosma a revenit în țară, cu sufletul plin de bucurie pentru înfăptuirea actului unității naționale, operă la care și el și ai săi și-au adus contribuția lor pleneră.

Cînd s-a stins din viață, la 20 septembrie 1923, venerabilul militant pentru cauza poporului nostru, pe ultimul drum a fost condus de mulțimea aceluia care l-au cunoscut și care s-au bucurat, la timpul cuvînt, de generoasa-i căldură și sprijinul său dezinteresat.

Prin întreaga-i activitate pusă în slujba intereselor majore ale națiunii noastre, patriotul Partenie Cosma și-a înscris numele la loc de frunte în cartea de aur și în conștiința neamului românesc.

Schitul Pocrov

(Continuare din pag. a 2-a)

tin Nicolae Voievod — 1733; Grigore Ghica — 1741; Constantin Mihail Răcovăț — 1751; Scarlat Ghica — 1757; Grigore Alex. Ghica — 1765.

Pentru a ajunge la Pocrov, pleci de la Mănăstirea Neamț, lași în urmă casa memorială Mihail Sadoveanu, Schitul Vovidenia și Izvorul Maicii Domnului cu apă rece și limpede cum e cristalul și confundat din desimea codrilor, cale de 4-5 km de mers cu piciorul, și se deschide o poiană însoțită, numită de Sadoveanu „Poiana Raiului”. În jurul bisericii ridicată de Pahomie și ucenicii săi, se mai află o casă mare egumenască, ce se termină la un capăt cu un paraclis, o fîntînă cu roată și alte acareturi gospodărești, precum și clopotnița.

În afara celor 52 de (titluri) cărți amintite de ctitor într-o listă din an. 1714, ulterior adăugîndu-se alte 42, între care multe manuscrise, schitul Pocrov deține obiecte de patrimoniu, între care icoane, cruci, potire și alte vase liturgice, o icoană mare cu Acoperămintul Maicii Domnului pictată de C. Lifticar în 1856; un tablou frumos după Tițian „Coborîrea de pe Cruce” pictat de un iscusit artist italian și donat Pocrovului de familia fostului consul român în Italia — Vasile Ionescu. În pridvorul bisericii se află o machetă a bisericii Curtea de Argeș, lucrată în traforaj, cu o rară dibăcie și talent, de V. Tofan în an. 1945 și donată schitului de monahul Dosoftei din Litenii Sucevei.

Faptul că biblioteca Mănăstirii Neamț, precum și Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România dețin multe manuscrise de la Pocrov, numai la Academia fiind 11 bucăți, dovedește că trăirea ascetică s-a împletit armonios aici cu dragostea de carte, aceasta fiind de fapt și cele două direcții împrimate de ctitor. Între copiii de la Pocrov, identificăm azi pe Pahomie, Dionisie — 1745, Grigore — 1757, Isaila — 1763, Iosaf — 1788, Ilarion — 1787, Sava — 1791, Danil an. 1819, Visarion — 1817, Gherontie etc.

Stareții Pocrovului:

— Pahomie ctitorul și inițiatorul vieții ascetice și culturale, an. 1714.
— Mardarie (Macarie) ucenic ardelean sub care obștea număra 30 monahi.

— Sofronie, ucenic ardelean și care părăsind stăreția, fuge în desimea codrului.

— Lazăr Ursu, mare iubitor de cărți, care a lăsat multe însemnări, este cel ce învață carte pe fratele Ioan Strămătură — viitorul mitropolit Iacov Stamate. E numit și „stareț al mitropolitului”. Între 1743-44 și 1749 îl înțîlnim egumen al Mănăstirii Neamț.

— Damaschin, 1750.

— Grigore Digna, de la Blebea. Bărbat cu „alese merite”. Ajunge egumenul M. Neamț la an. 1758.

— Teodosie, Spiridon, Natanail.

— Neculai Septelici (Natanail) an. 1775, cumpără o moară pe Topolița, la an. 1754.

— Nifon Zugravul, în perioada lui Paisie Velicovoschi, cu care intră în conflict, deoarece acesta nu ține cont de rînduilele de neatîrnare a schitului și-l supune forțat Mănăstirii Neamț.

— Gherasim, 1785. Trimite o plîngere mitrop. Gavriil Calimachi, cerînd dezlegare la ouă și lactate, intrucît Pahomie legase să nu se mîncească decît vegetariene. Acesta primește 12 Minee tipărite la Rimnic, în dar de la monah. Teodosie de la Schit. Fătăciuni.

— Inochentie, an. 1800. Fiind prădat schitul ajungînd în lipsă și ruină, obține de la mitropolitul Iacov Stamate, fost și el viitorul în Pocrov, 1200 lei și două prisăci pentru schit.

— Neofit Eliade, an. 1859.

— Vasian Panaft, 52 ani de stăreție. Moare în 1903 la adînci bătrînețe.

— Alexa, David, Glicherie, Ioachim Spătaru, Doroftei, Teodosie, Ifrim, Poliearp, Vichentie Nuțu, Gordian Teodor, Vasile Vasiliache (1949-59) sub care schitul cunoaște o frumoașă învioreală spirituală și gospodărească; Neonil, aproape 20 de ani și actualul egumen Protos. Ghervasie Gheorghe, care de asemeni a adus multe îmbunătățiri îmbrăcînd în haină nouă și împodobind cu toate cele necesare atît bisericuța, chiliziile, cit și gospodăria anexă.

Alte schituri dependente de Pocrov: Viața duhovnicească a Pocrovului a avut răsănit și trecere, nu numai

la domitorii și vlădicii Moldovei, ci a depășit hotarele atrăgîndu-și simpatia și primînd donații de la Dosiței al Ungrovlahiei — 1797 sau Iosif al Argeșului — 1811.

Tot datorită acestei situații, sihăstriei de la Pocrov întemeiază și alte biserică și schituri, cum ar fi: Biserica din Timișești (lingă Tg. Neamț), sfîntînă în 1712, fapt consemnat într-un Triod și pe un Octoih.

— Dosoftei, nepot al episcopului Pahomie ridică biserica la Silișteea Bălăști, numită și Schitul de la Codrii Sirghilor, an. 1711.

— Lazăr Ursu împreună cu viitorul mitropolit Iacov Stamate ridică schiturile de la Ioneasa și Brătești, la care se lucra în 1734.

— Iosaf, tot de la Pocrov ridică Schitul Hlăpești, pe care în 1754 îl închină Mănăstirii Neamț. Ioanichie de la schitul Fătăciuni era tot din Pocrov și are strînse legături cu metania.

Legături cu Transilvania:

Pahomie fiind ardelean cu largi orizonturi și multă dragoste față de cei ce doreau să îmbrățișeze viața monahală, adună în jurul său ucenici din toate ținuturile românești, dar mai ales ardeleni. Intrucît primii trei stareți, precum și viitorul mitropolit Iacov Stamate erau ardeleni, se poate spune că Pocrovul a luat ființă și a fost pus pe picioare de monahi ardeleni, cu rosturi însemnate în viața sa culturală și spirituală. Sub influența Pocrovului și a lui Pahomie, în an. 1734 papa Constantin din Singorzul Năsăudului, ridică pe valea Porcoia o mănăstire cu hramul Acoperămintului Maicii Domnului sau Pocrovul, călugărîndu-se cu numele de Clement, fiindu-i și primul stareț ce avea legături strînse cu Pocrovul din Moldova. Însemnarea aparține lui Gavril Grigore Maior, stareț al Sfintei Troițe de la Blaj, pe o carte din an. 1760. În timpul stăreției ieroschim. Damaschin, vine la Pocrov ca frate tînărul Dionisie, ardelean din Feldru, pe cînd avea doar 11 ani, însoțit de cindave Ilie. În 1747 se călugărește cu numele de Danil și este hirotonit ierom. de Nichifor al Iașilor. Sătenii veneau mereu la Pocrov și-l chemau să conducă schitul făcînd la Feldru, în satul natal, de Misail de Rădăuți (1729-35), tot ardelean și acesta. După ce trece pe la Mănăstirea Putna unde se retrăsese Misail și se sfîștăuște cu el, vine în Ardeal și face misiune ortodoxă în părțile natale, fapt pentru care este iudecat și închis, pentru mai mulți ani. Fugă

din închisoare, dar este prins și judecat la Bistrița și forțat să accepte unitatea. Cei care l-au chemat pe Danil de la Pocrov au fost arestați și ei. Împreună cu acesta la Bistrița, au mai fost anchetați și Grigore al Popii Vasile a Cute, Mihail a Maței (din Zagra), călugărul Vasile, fiul popii Roșu, Ion a Bărdanului, Vasile și Iacob, toți din Feldru. Anul 1837 aminteste la Pocrov trei mari duhovnici ardeleni. Oricum, Pocrovul pentru Transilvania sec. al XVIII-lea a însemnat o punte de legătură, ușurînd și influențînd viața culturală și spirituală din cele două provincii românești.

Între multe personalități care vizitează și rămîn incantate de frumusețea Pocrovului, amintim pe Creangă, Sadoveanu, Ionel Teodoreanu, Gala Galaction, Mihail Codreanu, George Lesnea, Prof. Virgil Cîndea, Alex. Duțu, Ioan Coman, I. Savin, Toma Bulat, Toma Chiricuta, C. Tomescu, Orest Bucevchi etc., ducînd și purtînd cu ele imaginea și frumu-

șetea locului și a trăirii duhovnicești de care s-a bucurat tot timpul această vatră de spiritualitate ortodoxă românească. Pocrovul, prin cele două direcții, date de Pahomie, trăirea ascetică cu o pronunțată nuanță isihastă și dragostea de carte, a constituit totdeauna o rezervă duhovnicească pentru stăreția de la Neamț, dînd Bisericilor oameni luminați și îmbunătățiți duhovnicește. Timp de aproape două secole, trăirea în duhul filocalic și prețuirea cărții au fost izvoare datătoare de viață și speranță, nu numai pentru monahii din Moldova, ci cum am văzut, acestea au depășit hotarele vremelice ale timpului. Astăzi, cei cîteva monahi, sub îndrumarea părintelui Ghervasie și oblađuirea soborului de la Mănăstirea Neamț, trăiesc și muncesc, după îndemnul Sf. Ap. Pavel „umblînd cu vrednicie înaintea Domnului, plăcuți Lui întru toate, aducînd roadă întru tot lucrul bun și sporînd în cunoașterea lui Dumnezeu” (Col. 1, 10).

A 5-a aniversare a instalării Înalț Prea Sfințitului

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ,
ca Mitropolit al Ardealului

Pentru Institutul Teologic Universitar din Sibiu care a aniversat de curind 200 de ani de existență, împlinirea a cinci ani de arhipăstorie a Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală este un prilej deosebit de a cinsti pe unul din ctitorii săi. Legind aceste două evenimente nu facem altceva decât să arătăm, cu recunoștință și cu dreptate, care sînt într-un răstimp destul de scurt — aproape cinci ani — roadele unei activități stăruitoare și ce înseamnă, pe tărîm teologic, realizările cugetului entuziast al Înalț Prea Sfințitului nostru Mitropolit în ordinea marilor împliniri pe care le-a inaugurat, la Sibiu.

Avînd în vedere sensul autentic al termenului de ctitor, deși acest cuvînt este folosit în genere la figurat, ne referim la el pentru a afirma cu tărie că în persoana chiriarului ce se află în fruntea Mitropoliei Transilvaniei, așezămîntului nostru de cultură teologică de la Sibiu, nu are numai un călăuzitor înzestrat cu clarviziune, un conducător care îmbină îndrăzneala cu priceperea, ci pe unul dintre constructorii edificiului său academic și spiritual, zidindu-și o parte din suflet în el, pentru a-șeza noi pietre de temelie.

Cu prilejul festivităților comemorative de la Institutul Teologic Universitar Sibiu, au fost puse în evidență etapele pe care le-a străbătut vreme de 200 de ani, instituția sârbatărită, operă a unor timpuri de luptă și de biruință, de muncă intensă la catedră și de rugăciune la altar. Ultima etapă la care s-au făcut substanțiale referiri constă în deschiderea cursurilor de doctorat în învățămîntul teologic sibian, aceste cursuri reprezentînd deplina și ultima formă de învățămînt teologic. Instituirea acestei ultime forme de instruire academică constituie, începînd din toamna anului 1984, fără îndoială, o adevărată ctitorie, Institutul nostru intrînd astfel sub zăria unei epoci noi. Dacă la răscrucea fiecărei etape parcurse de această școală, determinîndu-i cursul ascendent în străbateră celor două veacuri de existență, se află personalitatea unui ierarh, cum a fost mai ales aceea a mitropolitului Andrei Șaguna, sau a mitropolitului Nicolae Bălan, în pragul etapei culminante se află ctitorul ei de acum, Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Antonie, cărui i datorăm înființarea cursurilor de doctorat în teologie la Sibiu. Rătuna suverană și spiritul entuziast, care împreună pătrund în adîncuri, dar în același timp expun clar și luminos, împede și convingător marile adevăruri ale credinței și ale legii strămoșești precum și marile principii ale vieții, de larg ecou în lumea creștină contemporană, deschizînd noi orizonturi teologice și descifrînd semnele vremii, nu sînt numai două din trăsăturile de seamă ce caracterizează cugetul edificator al Înalț Prea Sfințitului Sale, ci substanța însăși a liniilor directoare pe care a știut să le imprime învățămîntului teologic din Sibiu, într-o nouă fază de dezvoltare. Într-adevăr, promovînd tradiția acestei școli, pe care o privește în perspectiva Ortodoxiei de veacuri a poporului român, precum și în aceea a lumii noi în care trăim, Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Antonie, transpunîndu-și ideile îndelung cugetate în acțiuni imediate, ne călăuzește pașii spre împlinirea celor mai de preț năzuințe ale credincioșilor din Biserica noastră, în ritm cu acelea ale lumii contemporane.

Așezat în scaunul mitropolitan de la Sibiu și integrat deplin în duhul și moștenirea nemuritorului Andrei Șaguna, Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Antonie și-a inițiat metodic preocuparea pentru înființarea programului de învățare și sporiere, de dezvoltare și propășire a așezămîntului de cultură teologică superioară de la Sibiu. La temelia lui e concepută ideea larg cuprinzătoare și de mare actualitate a „Bisericii slujitoare”. Buna îndrumare a vieții credincioșilor noștri către tărîmurile fericirii veșnice, prin ancorarea lor în realitățile lumii prezente, preține un cler luminat și devotat vocației sale sfinite.

În cuvîntarea de la deschiderea festivă a cursurilor anului universitar 1982/83, formulînd lîmpede și fixînd telurile învățămîntului teologic, în conformitate cu nevoile vremii, Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Antonie, a exprimat, cu vers înaripat și teimnic, chintesența însăși a mărtefului program la care ne referim. Cu această ocazie a ținut să afirme: „Am de gînd ca împreună cu corpul profesoral și cu permanența Consiliului Eparhial, să dau învățămîntului teologic de la noi un nou impuls spre calitate. El bine, aș vrea să fixăm astăzi jaloanele acestui drum spre calitate, să vedem împreună încotro se vor îndrepta exigențele noastre.” Referirea la jaloane impresionează prin puterea de cuprîndere, prin profunzimea înțelegerii fiecăruia în parte, prin expunerea novatoare, dar, în același timp, și critică. În conținut și formă, Înalț Prea Sfințitul Sa cere extrem de mult de la școala noastră, într-un cuvînt, totul. Ea nu va putea da roade decât dacă la pregătirea teologică vor concura toți factorii pe care ea îi implică: vocația și cultura, munca și disciplina, educația și rugăciunea. Mai presus de orice, preoția este un dar de sus, este vocația și misiunea. „Preotul e interpret edificat, e tărîmător acreditat, e mijlocitor, e trimis, e un „altfel”, e un „altcineva”, decît ceilalți creștini, cineva cu rost între Dumnezeu și oameni.” Numai o preoție pregătită la nivelul unei

astfel de chemări, îndrumată și instruită la o autentică lucrare misiionară, este în stare să izvodească adîncurile-vieții spirituale, să descopere izvoarele trecutului nostru cultural și național, din care să adape și să învieze, să ajute și să întărească sufletul poporului nostru

dreptmăritor. Cuvîntul de ordine al învățămîntului teologic e preluat de exigență. El privește deopotrivă pe profesori și educatori, pe doctoranzi și studenți. Pregătirea clerului reclamă, pe lîngă o instituție bisericească temeinic rînduită, exigențele unui imperativ propriu zilelor noastre. Încă în ziua instalării ca Mitropolit al Transilvaniei, la 7 februarie 1982, Înalț Prea Sfințitul Sa a afirmat următoarele: „Să facem la Institutul nostru studii serioase, adică, să publicăm lucrări de înaltă ținută teologică, să creștem studenți eminenți și cuminiți, să dăm Bisericii preoți buni, cu zel misiionar și nu funcționari ai altarului!” Maxima exigență este cerută mai ales pentru formarea noilor doctori în teologie, exigență subliniată la unul dintre consiliile profesorele conduse de către Înalț Prea Sfințitul Sa.

Programul Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Antonie privind îndrumarea învățămîntului teologic nu este cuprîns numai într-o anume expunere sau lucrare, ci presărat în mai toate cuvîntările adresate studenților cu ocazii festive și înfîlîrii cu el, precum și cu prilejul organizării speciale a numeroaselor comunicări și conferințe, cu invitații din afară. Subliniindu-se ideea că preoția nu este o carieră, ci o misiune, mai presus de orice se impune valoarea vocației. În mod semnificativ Înalț Prea Sfințitul Sa își intitulează cartea pentru îndrumarea clerului, apărută la Sibiu, în 1984, „Vocația și misiune creștină în vremea noastră”. Vocația, însă, se cuvine să fie umplută cu un conținut sigur. Tot adresîndu-se studenților noștri, Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Antonie afirmă: „Vocația goală, singură, nu poate fi multă vreme eficientă. Vocația trebuie umplută și în cazul Dumneavoastră, în primul rînd, trebuie umplută cu lecturi multe și variate. Dați atenția cuvenită lecțiilor teologice, manualelor teologice, prelegerilor profesorilor, bineînțeles”. E vorba, așadar, de cultură. Institutul Teologic fiind, în primul rînd, un așezămînt de cultură teologică. „Orizontul preoților trebuie să fie astăzi mult mai larg. Nu se face reducere nici la cultură, nici la viața morală. Sub directa călăuzire a Înalț Prea Sfințitului nostru Mitropolit, corpul profesoral al Institutului sibian își împlineste cu competență și entuziasm îndatoririle didactice la catedră, preocupat intens de aprofundarea continuă a problemelor ce le ridică cultura teologică, precum și de o lărgime a orizonturilor ei. În acest sens, profesorii lucrează, desi-

gur, din îndemnul propriei lor conștiințe, dar și din obligația de a urma exemplului pe care îl oferă munca Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Antonie, autentic devotat al studiului teologic de pe mai multe tărîmuri; apariția celor patru lucrări masive de teologie și cultură românească, numai într-un singur an, vorbește de la sine. Cărțile de căpătîi, precum sînt „Dascăli de cuget și simțire românească”, „Vocația și misiunea creștină în vremea noastră”, „Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă”, „Miron Romanul”, deschid capitele noi de studiu în diferite discipline, predate la catedră, spre exemplu în Istoria Bisericii Române, Teologia Dogmatică, Teologia Morală, Teologia Fundamentală, Misiune și Ecumenism, Îndrumări misiionare și altele. Dar scrisul Înalț Prea Sfințitului Sale nu vine numai să îmbogățească armătura teologică și să sporească tensiunea misiionară a prelegerilor predate de către profesori, ci și să ajute formării teologice a studenților. În acest sens ne referim în special la nenumeratele articole publicate în „Telegraful Român”, cele mai multe fiind profunde studii teologice, la care se adaugă sârbatoreștile scrisori pastorale, roade și ele ale unei preocupări teologice de largă rezonanță. De asemenea, predica entuziastă, așteptată și ascultată cu adevărată sete și evlavioasă luare aminte, rostită în catedrală, e un izvor de cunoștințe teologice, nu numai pentru credincioși, ci și pentru profesori și studenți.

Postulatul călăuzitor al tradiției academice inaugurate de Șaguna, care se află la temelia învățămîntului nostru teologic, nu este privit de către Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Antonie, numai în latura lui culturală, ci și în cea educativă. „Preotul trebuie să se situeze cel puțin la același nivel (cultural) cu cei pe care trebuie să-i păstorească, iar în ordinea vieții morale, trebuie să fie la nivelul moralității desăvîșite... El trebuie să se situeze aparte, prin evlavie, fără să cadă în bigotism, prin credință, prin onestitatea comunicării firești dintre ceea ce spune și ceea ce face.”

Pe această lînie, exigențele din așezămîntul nostru de cultură și educație preoțească sporesc. Preocupările duhovnicești, din sălile de curs și de la capela, din perioada de școlarizare și din vacanțe, sînt potențate la maximum. Sfințele slujbe și disciplina din internat devin cele două coordonate ale spiritualității studenților în învățămîntul teologic sibian. Idealul școlii preoțești șaguniene era să crească devotații slujitori ai poporului, „preoți deșteptării noastre, semnelor vremii profeți”. Vremurile lui Șaguna au trecut, dar idealul a rămas. „A fi în spiritul timpului” cum pretindea Șaguna, înseamnă, după cum explică Înalț Prea Sfințitul Antonie, „a fi în spiritul istoriei”, al realităților cu care se confruntă istoria prezentului, a fi în istorie, ceea ce cu un alt termen, echivalent cu acesta, înseamnă a fi în lume, a trata, a considera, a ține seama de problemele lumii. În consecință, scopul educativ al învățămîntului nostru de astăzi se identifică cu acela pe care îl formula Șaguna, spunînd că tinerii trebuie să învețe în școli, „a fi buni creștini, credincioși și buni cetățeni”. Educația cetățenească la care se referă în mod substanțial Înalț Prea Sfințitul în toate îndrumările date, precizîndu-i cu limpezime contururile, face parte integrantă din preocuparea școlii noastre de formare patriotică și duhovnicească a studenților, în același timp.

Spiritual realist cu care Înalț Prea Sfințitul Sa îndrumă cursul ascendent al învățămîntului teologic sibian, indicîndu-i direcția și fixîndu-i scopurile, privește și grija pe care o arată față de latura materială vizibilă, vizînd înzestrarea Institutului cu cele necesare desfășurării procesului de învățămînt în condiții optime.

Spre încheiere, urăm Înalț Prea Sfințitului nostru Mitropolit, la împlinirea a șase decenii de viață și a 5 ani de activitate la Sibiu, mulți și fericți ani în mijlocul nostru, în deplină sănătate și vigoare, pentru a putea călăuzi cu puterea înțelepciunii și cu căldura inimii pătrunsă de duhul credinței strămoșești nava instituției noastre spre limanurile fericirii vremelnice și veșnice ca suprem conducător spiritual al nostru.

Arhid. prof. dr. Constantin Voicu
Rectorul
Institutului Teologic Universitar
Sibiu

Dreptul Simeon și Proorocia Ana

Biserica creștină își aduce aminte, cu multă evlavie, de toți sfinții care împodobesc calendarul său. Printre acești sfinți, găsim amintiri, pe dreptul Simeon și proorocia Ana. În calendarul nostru ortodox, ei sînt prăznuiți în ziua de 3 februarie. Am putea spune că dintre mîile de sfinți ai Bisericii creștine, bătrînii Simeon și Ana se bucură de o aureolă deosebită, deoarece sînt menționați chiar de Evanghelia Mintuitorului Hristos. Din Sfintul Luca 2, 21—28 aflăm că atunci cînd Iosif și Sf. Fecioară Maria au adus la templu pe pruncul Iisus, ca să împlinească cele cerute în Legea lui Moise (Levitic 12, 2—8 și Exod 13, 2), printre cei de față se găseau bătrînii Simeon și proorocia Ana. Pen-

tru viața lor plăcută lui Dumnezeu, ei s-au învrednicit să vadă pe Mesia cel așteptat, ba chiar să-l atingă cu mîinile lor de lut. În sinaxarul sârbatoreștii de la 3 februarie (sinaxarul este o scurtă istorisire a vieții sfinților din fiecare zi), ni se amintesc că Simeon și Ana viețuiau la biserică (adică la templul din cetatea sfințită). Pe vremea nașterii Domnului Iisus, locul de închinare al iudeilor era templul cel mare din Ierusalim. După Legea mozaică, orice vîduț trebuie să vină la templu cel puțin de trei ori pe an și anume: la sârbatoreștea Paștilor (primăvara), la sârbatoreștea Cincize-

(Continuare în pag. a 4-a)
Pr. Atanase Negoită

Pe firul amintirilor

Ziua de 17 ianuarie cînd este pomenit Sf. Antonie cel Mare este și ziua onomastică a Înalț Prea Sfințitului nostru Arhiepiscop și Mitropolit Antonie Plămădeală, după numele primit în monahism. Este prilej potrivit pentru a ne aminti de legăturile I. P. S. Sale cu pămîntul Transilvaniei, din anii tineretii sale, în aceste zile în care se împlinesc cinci ani de la alegerea și înscăunarea I. P. S. Sale în istoricul scaun al Mitropoliei transilvănene.

L-am cunoscut pe monahul Antonie cu mulți ani în urmă, de vremea cînd își desăvîșea studiile teologice la fosta Facultate de teologie a universității din București. Împreună cu alți tineri monahi, reprezenta elita studenției teologice ducînd o viață sobră, închinată studiului și meditației. „Provenind din mijlocul poporului nostru, ca fiu de slujitor al stranei bisericești, este îndrumat de tînr pe calea studiilor teologice și a vieții monahale.” După absolvirea Seminarului „Nifon Mitropolitul” din București, urmind — credem — unui indemn tainic al inimii, și-a continuat studiile la Institutul teologic universitar din Cluj. Acest Institut, cu profesorii săi îndrăgiți de dînsul, a reprezentat primul contact al actualului nostru Mitropolit cu pămîntul și oamenii din Transilvania. Al doilea contact cu acest pămînt avea să-l facă atunci cînd, în istorica mănăstire Prislop, a îmbrățișat viața monahală primind numele Sfintului Antonie cel Mare. Această mănăstire, întemeiată de Sfintul Nicodim de la Tismana și rectorită de Domnița Zamfira, fiica voievodului muntean Moise Vodă, ca și alte mănăstiri și Biserici ctitorite de voievozii de peste munți, era și este un simbol al unității spirituale a românilor de pe cele două versante ale Carpaților. Pierdută pentru Biserica noastră în anii de frîmțări religioase din secolul al XVIII-lea, ea a revenit la sinul Ortodoxiei românești în anul 1948, odată cu reînțregirea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania. Monahul Antonie, împreună cu alți tineri monahi, s-a așezat în această mănăstire în dorința de a-i da o nouă viață și o nouă strălucire. Era pe atunci, în viața Bisericii noastre, un curent puternic pentru întemeierea unei mănăstiri de călugări intelectuali în scopul unei impulsivări a vieții religioase-morale în rîndurile credincioșilor, mai ales după realizarea actualului istoric de la 21 octombrie 1948. Mănăstirea era într-o stare de ruină, amintind prea bine de tînguirea autorului „Plîngerii...” din secolul al XVIII-lea. O arondare nouă în Patriarhia română, după reforma administrativă, a adus județul Hunedoara și, odată cu el, și mănăstirea Prislop, sub jurisdicția Episcopiei Aradului în fruntea căreia se afla pe atunci vrednicul de pomenire episcop Andrei Magieru. Acesta era un suflet distins, cu o puternică viață lăuntrică, dornic de a-și vedea eparhia prosperînd în domeniul vieții religioase-morale. O mănăstire de călugări intelectuali i se părea mijlocul cel mai potrivit pentru acest ideal. Ne amintim cu emoție de ziua de praznic, Schimbarea la Față a Domnului, din anul 1949, la mănăstirea Hodoș-Bodrog și din capela respințel, cînd doi monahi de la Prislop, au primit darul hirotonei din mîinile episcopului Andrei, monahul Antonie intru ierodiacon și monahul Dometie intru ieromonah. Bodrogul,

străveche așezare mănăstirească, în care au fost tunși în monahism, mulți ierarhi ai Bisericii noastre, împreună cu Episcopia Aradului și bunul ei arhipăstos, a reprezentat cel de-al treilea contact spiritual al I. P. S. Sale cu Transilvania și părțile de vest ale țării. Nu demult am avut prilejul să aud chiar pe I. P. S. Sa depănîndu-și amintirile în legătură cu acest moment însemnat din viața Sa, ca o dovadă de cit de mult i s-a întipărit în minte și în suflet acest moment.

Au trecut ani mulți de atunci. Vlădica Andrei odihnește întru Domnul în cripta de sub altarul paraclisului mănăstirii Hodoș-Bodrog. Sufletul lui însă credem că a frătirit de bucurie atunci cînd, în trusele Mitropoliei Ardealului, a fost înscăunat acela peste care-și pusese mîinile și pentru care atunci a rostit cuvinte profetice spunînd: „tînrul acesta este chemat să împlinească un rol însemnat în viața Bisericii noastre...”. I-a primit pe amîi monahi, proaspăt hirotoneți la masa sa, după obiceiul, și i-a tratat cu deosebită atenție și dragoste părintească.

Cînd ne depănăm și noi aceste amintiri, cu prilejul zilei onomastice și a împlinirii a cinci ani de arhipăstorie în scaunul lui Șaguna, ne dăm seama cit de mult s-a integrat I. P. S. Sa în viața românilor ortodocși de aici. Ni se pare că Pronia divină a rînduit astfel lucrurile ca în persoana I. P. S. Sale, Moldova să restituie Transilvaniei pe cei ce, alungați din rosturile lor de vitregia vremii, în secolul al XVIII-lea și cele următoare, au populat mănăstirile moldovene și muntene, întărînd și prin aceasta străvechile legături dintre românii de pretutînd și sfințind cu nevoitele lor duhovnicești vechile vetre de viață monahală.

În „Cuvîntul înainte” la cea mai recentă culegere de predici apărută cu binecuvîntarea I. P. S. Sale, *Lumină din lumină*, subliniînd faptul că în celebra *Carte românească de învățătură* a mitropolitului Varlaam al Moldovei s-au găsit mai multe exemplare în Transilvania decît în alte părți, I. P. S. Sa notează: „de aici se poate trage concluzia că Transilvania a fost mai avidă după predică, după Cuvînt, decît alte părți. Se pare că tot așa se întîmplă și azi...”, și mai departe „Transilvănienii pun accent pe predică, aceasta fiind semnul buneii pregătiri a preotului”. Sînt cuvinte care arată cit de mult s-a integrat I. P. S. Sa în realitățile transilvănene și cit de bine își cunoaște clerul și credincioșii.

E ziua de 17 ianuarie, onomastică I. P. S. Sale, cînd se împlinesc cinci ani de rodnică și frumoasă lucrare arhipăstirească în slujba neamului, a Bisericii și credincioșilor săi din Mitropolia Transilvaniei. Nu demult, acest cler și credincioșii săi, au sârbatorit cea de a șazecea aniversare a vieții I. P. S. Sale. Rîndurile acestea, desigur modeste, am dori să fie un omagiu binemeritat pe care-l însoțim cu urarea pornită din toată inima, ca Bunul Dumnezeu, pentru rugăciunile Sfintului Antonie cel Mare, patronul său duhovnicesc, „să-l dăruiască sfinței Biserici în pace, întreg, cînstit, sănătos, îndelungat în zile, drept învățînd cuvîntul adevărului”. Intru mulți și fericți ani!

Prot. dr. Gheorghe Lițiu

„Luați aminte de voi”*

(F. Ap. 20, 28)

Întîlnirea Sf. Apostol Pavel din portul Met — foarte probabil în primăvara anului 59 d.Hr., cînd se întorcea din a treia sa călătorie misiionară — cu clerul din părțile Efeșului este, credem, una dintre cele mai grăitoare fapte din viața și uriașă lucrare a acestui inegalabil om, întîlnire de altfel extrem de semnificativă și pentru primele zile ale Bisericii. Amintirile legate de propovăduirea Evangheliei în părțile de vest ale Asiei Mici, evocate cu acest prilej, sfaturile și îndemnul pe care le-a împărțit episcopilor, preoților și diaconilor pe care îi avea în preajmă sînt nu numai bogate în idei, dar și de o mare în-cărcătură emoțională, asemănătoare testamentului său din Epistola II către Timotei.

Asemenea epistolelor sale și, într-un anumit fel, chiar mai mult, acest fragment din F. Ap. 20, 18—35 ne descoperă nu numai sufletul mare în care nimeni nu era strîmtoțat, cum atît de potrivit mărturisea cu un alt prilej, nu numai inima arzătoare, nu numai văpaia dragostei lui Pavel-Apostolul pentru Iisus-Domnul nostru și Evanghelia Sa, pentru obștea cea mare pe care o dorea întoarsă de la rău spre bine, de la închinarea la idoli la cunoașterea adevăratului Dumnezeu, ci el cuprinde și cîteva principii misiionare de o permanentă și vie actualitate, din care pricină, noi, slujitorii bisericești, se cuvine să-l avem mereu înaintea ochilor sufletești. Dintre aceste principii încreștam îndemnul fierbinte adresat urmașilor săi direcți, poate mulți hirotoneți chiar de el, cărora le spune între altele: „*Luați aminte de voi însivă*” (F. Ap. 20, 28).

Așa cum mamele noastre, cum vrednicii noștri părinți care, atunci cînd plecam de acasă spre a ne rostul în lume, ne uitau să ne îndemne mereu: la seama la tine, aveți grijă de voi, în ieșitul de purtați-vă cu demnitate între oameni, cu frică de Dumnezeu, cu respect și bună cuvîntă, la fel cum noi ne atenționăm mereu copiii să fie cu grijă la felul

cum se comportă în lume, cum vorbesc, cum salută, cum se îmbracă, cum muncesc, cum își fac datoria față de cei din jur, tot așa și Sf. Apostol Pavel îndemna stăruitor pe slujitorii bisericești din părțile Efeșului de acum 19 secole și ceva și pe toți cei ce sîntem investiți cu harul preoției dintotdeauna să luăm aminte la noi, la viața noastră de fiecare zi, de fiecare clipă, oriunde ne-am afla, să luăm seama la credința noastră, mereu dreaptă, vie și lucrătoare, la dragostea noastră de Dumnezeu și de oameni, la evlavia noastră curată și nefărmîcică, la munca noastră cu implicații atît de profunde aici și în veșnicie, la soliditatea noastră față de obștea încredințată nouă spre duhovnicească păstorie, la vorba noastră, la mersul nostru, la conduita noastră sub toate aspectele.

Cuvintele: „*Luați aminte la voi însivă*” au deci în vedere cu deosebire îndatorirea majoră, de fiecare zi și de fiecare ceas, a tuturor filior Bisericii, dar mai ales, și în primul rînd și în special, a noastră, a slujitorilor bisericești, de a ne „îmboğăți în Dumnezeu” (Luca 12, 21), de a dăltui în noi făptura cea nouă, renăs-

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhid. Gh. Papuc

* În întîmpinarea Conferinței preoțești din luna martie 1987.

Părintească

A înflorit un fir de păpădie în colțul casei ce-a rămas pustie Și-nforam cu-a mea singurătate Căsuța ce mi-a fost cîndva cetate

Cînd oare mai privi-voi depărtarea Ce îmi strălucim-nă coplării cărării? Găsească și locul vecii în cuvinte Cîndva aici adusu-mi-am aminte.

Pr. Th. Damian

„Luați aminte de voi”

(Continuare din pag a 3-a)

cută în Iisus Hristos-Domnul, de a silefui mereu chipul nostru lăuntric, de a ne spiritualiza ființa, de a avea mereu „simțirea lui Hristos”, cum atît de potrivit tot Sf. Ap. Pavel ne spune.

Astfel de îndatoriri ale noastre, ale clerului, se cuprind și în ceea ce teologii de astăzi spun tot mai des în formula: „Liturgie după Liturgie”. Cu alte cuvinte, chiar dacă a terminat Sf. Liturgie în biserică, slujitorul bisericesc prin comportamentul său, prin ținuta sa, prin gândurile sale, trebuie să fie ca într-o continuare a Liturghiei de la sf. altar, ca într-o permanentă liturgizare. Acest lucru este și firesc de altfel, căci trăirea, experiența pe care o face la altar, stările de elevație sufletească pe care le avem atunci cînd toată ființa noastră este concentrată la ceea ce facem, conștiința prezentei reale a lui Dumnezeu în lucrarea noastră etc. nu ne permit să ne dezbălăm, cînd ieșim pe ușa bisericii, într-o altă ipostază, opusă focului sacru pe care l-am simțit în timpul ofierii Sf. Liturghii. Este firesc apoi să ne menținem într-o stare de continuă liturgizare gîndindu-ne nu numai la atîtea texte din Sf. Scriptură și Sf. Părinți, pe care le cunoaștem și care ne vorbesc de trezvia slujitorilor bisericesci, ci doar la cîteva rugăciuni pe care le rostim la fiecare utrenie și Sf. Liturgie. „Sfințește sufletele și trupurile noastre și ne dă nouă să slujim Ție cu cuvioșie în toate zilele vieții noastre” (din rugăciunea cîntării celei întreit sînte de la Sf. Liturgie), așadar nu numai Dumineca și în sîrbători, nu numai în sf. biserică, ci în „toate zilele vieții noastre” și, desigur, oriunde ne-am afla.

Rugăciunea a patra de la utrenie ne amintește și ne îndatorează să fim mereu „fii ai luminii și ai zilei”, deci nu ai nopții, nu ai întunericului, cînd mai ales se întîmplă sfaturile și faptele rele, sau cum se spune în rugăciunea a 9-a tot de la utrenie: „Viețuire duhovnicească să petrecem, cugetînd și făcînd toate cele ce sînt spre bună plăcerea Ta”, desigur în fiecare zi și în fiecare clipă.

Așadar, „Doamne, la legea Ta cuget ziua și noaptea”, ar trebui să spunem cu Psalmistul, fiecare dintre noi, adevăr pe care să-l trăim cît mai deplin posibil.

De altfel, credințioșii noștri așa ne și vor — și astăzi se pare mai mult ca oricînd. Mai mult ca oricînd, mulți credințioși de-ai noștri rămîn în rînduile noastre străbune sau se îndepărtează de la ele, alunecînd spre alte părți, în funcție de focul lăuntric sau de nefocul slujitorului bisericesc, în funcție de ceea ce păstorul lor sufletește reprezintă sau nu în viața parohiei. Cînd păstorii sufletești stau cu cîine în fruntea turmei, obșteii le urmează cu încredere, iar dragostea ei se revarsă fără zgîrcenie spre aceștia.

Adresîndu-se unui teolog, marele gînditor C. Noica îl atenționează și cu aceste cuvinte: „Vețeți (voi teologii, voi preoți), aveți aur în mîini” (G. Liiceanu: Jurnalul de la Păltiniș, București, 1993, p. 131), aur spiritual desigur, cu care nu se poate umbla oricum. Dacă aurul material are un regim atît de sever, cu atît mai mult aurul spiritual, ceea ce ne duce cu gîndul și la un grăitor text din V. Testament, unde citim: „Fie! cînd vrei să te apropii și să slujești Domnului, Dumnezeu gâștește-ți sufletul tău spre ispită. Incoredează inima ta și fii tare și să nu te tulburi în timpul încercării. Lipește-te de Domnul și nu te depărta, ca să fii înălțat la sfinșitul vieții... îndreptează căile tale și nădăduiește în El” (Int. lui Is. Sirah II, 1-6). Ori, cum spune și polivalentul savant Alexis Carrel, laureat al premiului Nobel: „Este absurd să spui o rugăciune dimineața, iar în cursul zilei să te porți ca un săbatic.”

Precum, deci, ne îndemnăm credințioșii, „iară și iară”, la rugăciune, la fel și noi, cei ce am primit darul sfințit al hirotoniei, iară și iară să ne reamintim de uriașă responsabilitate pe care o avem înaintea oamenilor și a lui Dumnezeu, aducîndu-ne în fiecare dimineață înaintea ochilor noștri sufletești nu numai gînduri și fapte ca cele de mai sus — ci și declarația — jurîmint pe care am făcut-o înaintea lui Dumnezeu, a ierarhului hirotonisitor și a credințioșilor că „nu voi uita niciodată în viața mea cuvintele Sf. Apostol Pavel, care cer ca preotul să fie fără prihană, bărbat al unei singure femei, treaz, întreg la minte, cuvîntos..., îndemnat a învăța pe alții, nebețiv, ne deprins să bată, ci blind, nesfădnic, ne iubitor de argint” ș. a. m. d.

Îndrumătorul bisericesc, misionar și patriotic pe 1987, editat de Mitropolia Banatului (130 p.)

După cum atît de judicios subliniază I. P. S. Mitropolia Nicolae, acest al optulea „Îndrumător bisericesc” vrea să întărească pe fiecare credințios al Arhiepiscopiei „în mărturisirea Crezului primit de la înaintași, în atașamentul față de țara și poporul cărora aparținem, dar nu mai puțin contribuind la deschiderea noastră spre lumea în care trăim, spre celelate neamuri și semînții, care se închină și slujesc aceluiași unic Dumnezeu, doar că în graiuri și feluri diferite”. „De aceea, continuă I. P. S. Sa, pe lângă rubricile obișnuite, de astădată se cuprind și materiale referitoare la marile religii existente azi în lume și la felul cum se cuvine să le primim noi”, desigur obligîndu-ne „mai presus de orice să rămînem tari în credința ortodoxă, aducîndu-ne și noi de pe pozițiile proprii, contribuția la progresul și pacea lumii întregi”.
Iată, într-adevăr, o variație de gîndire și de simțire, pe care creștinul zilelor noastre se cade să le cunoască și să le aprecieze mai temeinic. Nu e locul să insistăm aici asupra tuturor articolelor la „marile religii”. Amintim totuși cîteva din ele.
La început pr. N. Sebeșan prezintă pe scurt cîteva date privind configurația actuală a marilor religii ale lumii: 1 miliard 139 milioane creștini (din care ortodocși 250 milioane), musulmani 1 miliard, hinduși 450 milioane, budhiști 397 milioane, confucieni și taoiști 330 milioane, animiști 130 milioane, șintoști 50 milioane,

mozaici 15 milioane. Concluzia: „Creștinii trebuie să privească cu bunăvoință spre religia celorlalți”.
Despre credințele amintite (care predică totuși o „armonie ființială la nivel natural, uman și spiritual”) scrie conf. Remus Rus.
Dintre toate religiile necreștine „judaismul este cea mai apropiată de creștinism” constată pînă prof. D. Abrudan.
Pînă prof. V. Mihoc semnează cîteva pagini despre „Creștinism”, care e „religia desăvîrșită, singura care își merită pe deplin numele”.
Despre „dumnezeirea Creștinismului” scrie pînă prof. P. Rezuș, iar despre „frumusețea Ortodoxiei” prof. Dan I. Ciobotea.
Din filele de „Cronică românească” remarcăm rîndurile despre „spiritualitatea geto-dacilor” semnate de pînă prof. M. Bănescu, apoi cele despre „urmele islamismului în Banat” scrise de pînă arhid. S. Anuichi și firește, articolul despre „Republica la 40 de ani” semnat de L. Jebeleanu.
Capitolul „Varia” prezintă realități importante din actualitate. Astfel „Chipul infiorat al satului bănățean”, „apicultura”, „focul creșterii viermilor de mătase etc.”.
În spiritul vechilor calendare, „Îndrumătorul” e presărat cu multe și variate extrase privind credințele și religiile lumii, apoi cu poezii și ilustrații diferite, care toate au darul de a face cartea cit mai plăcută și mai interesantă.
T. B.

Dreptul Simeon și Proorocia Ana

(Continuare din pag a 3-a)

cimi (vara) și la sîrbătoarea Corturilor (toamna). Cînd se naștea un prunc, ei trebuia prezentat la templu, după treizeci și trei de zile dacă era băiat și după șaiszeci și șase de zile dacă era fată. Din cuvintele sfintei Evanghelii, ca și din cele ale sinaxarului, am fi înclinați să considerăm că bîtrînii Simeon și Ana intrau în biserică, deci în templu, cum facem noi creștinii de astăzi, cînd străbătem corpul bisericii, ca să ducem prescurile la altar... Dar la iudei, lucrul acesta nu era îngăduit. Pătrunderea în templu era interzisă laicilor sau mirenilor. Se știe că pe timpul evreilor și deci și în timpul Mîntuitorului Hristos, templul consta din două părți principale. Partea întâia se numea Sfînta Sfintelor. În Sfînta zilnic, intrau numai preoții și tîmniau după orinduiala mozaică, iar în Sfînta Sfintelor nu intra decît marele preot (arhiereu) o singură dată pe an și anume la sîrbătoarea Împăcării sau Ispășirii păcatelor (pe evrește *iom kipur*). Așadar, în templu, n-aveau acces decît clericii. Dreptul Simeon n-a fost preot și cu atît mai mult n-a fost preot bîtrîna Ana, deoarece femeilor le era exclusă ajungerea la treapta preoției.

Atunci, ce trebuie să înțelegem prin cuvintele sinaxarului din care rezultă că cei doi bîtrîni viețuiau la biserică, adică la templu? Iată cum stau lucrurile: Templul din Ierusalim se afla într-o curte de cîteva hectare, curte împrejmuită cu ziduri groase din piatră. Pe toată întinderea zidurilor, în interiorul curții, se aflau mici clădiri, mai bine zis niște chilii, așa cum vedem pe la mănăstirile noastre de astăzi. Aici se aflau locuințele preoților, cu toate cele necesare celui, cum și unele încăperi (chilii), în care viețuiau cei care se retrăseseră din lumea mirenească sau laică și se stabiliseră acolo pentru un anumit timp sau chiar pentru tot restul vieții, ca să poată sta lîngă casa lui Dumnezeu.

Intr-una din aceste chilii, sub îngrijirea unei bătrîne ca și sfînta Ana proorocia, va fi locuit Sfînta Fecioară Maria. După cum ne spun cărțile vechi, pîrinții săi, Sfinții Ioachim și Ana, amărîți din pricina nenășterii de prunci, au fîgăduit Tatălui cereș că, pe copilul pe care îl-l va da Dumnezeu, ei îl vor preda templului, pînă la majorat (la fete începuse de la doisprezece ani).

În fața chilii, amintite mai sus, se afla și o sinagogă, unde intra și se ruga poporul, care nu avea acces

la templu. În ea se slujea zilnic, se citeau cărțile sfînte și se explicau de către dascălii rînduții, iar rugăciunile durau de dimineață pînă seara. Într-o astfel de atmosferă și-a trăit copilăria Sfînta Fecioară Maria. Așa ne explicăm sfîntenia la care a ajuns ea, prin aceasta învrednicîndu-se să nască pe Mesia, Mîntuitorul lumii.

Deci urmează celelate opt porunci și însuși Domnul nostru Iisus Hristos ne ajută, la înțelegerea lor desăvîrșind poruncile din Vechiul Testament: „Auzit-ați că s-a zis celor de demult: Să nu ucizi, că cine ucide, vinovat va fi judecării, iar eu zic vouă: Că oricine se mînie asupra fratelui său în deșert, înovinat va fi judecării. Și cine va zice fratelui său: netrebnicul, vinovat va fi sinedriului, iar cine va zice: nebulune, vinovat va fi de gheena focului” (Matei V, 21-22). Aceasta este porunca a treia și se referă la opusul dragostei față de aproapele, la rîul cel mai mare care i se poate face: uciderea, luarea vieții fizice sau a celei spirituale (făcîndu-l netrebnic și nebul), deci împiedicarea semenului de a se realiza în istorie, de a se mîntui în cadrele religiei. Odată cu condamnarea uciderii, sînt condamnate toate mijloacele de ucidere, deci în prima linie războaiele de orice fel, cele antice de pe vremea Mîntuitorului, ca și cele moderne (ABC = atomice, bacteriologice și chimice).

Porunca a patra: „Auzit-ați că s-a zis celor de demult: Să nu desfrînez. Iar eu zic vouă: că oricine caută la femeie spre a o pofti, și a desfrînat cu ea în inima sa” (Matei V, 27-28). Domnul nostru Iisus Hristos merge pînă la originile păcatului, pînă la dorința, la intenție, la desfrînat interior. Imbunătățirea credințioșilor nu este redusă la opreliștea mecanică de a face ceva, ci la îndreptarea lăuntrică, la puritatea sufletească, la altă stare existențială.

Porunca a cincea: „Iarăși ați auzit că s-a zis celor de demult: Să nu juri strîmb, ci să îți înaintea Domnului jurămîntele tale. Iar eu zic vouă: Să nu te juri nicidecum, nici pe cer..., nici pe pămînt..., nici pe capul tău..., ci să fie cuvîntul vostru: Da, da, nu, nu!” (Matei V, 33-37). Domnul Iisus dă prețului cuvenit comportării noastre, pînă la hotare dezamăliu logoreic și exagerărilor de tot felul. Graiul este ferit de pervertire și auto-desfrîntarea sa prin excesele legate mai ales de cuvintele degradate de la misiunea lor.

Porunca a șasea: „Auzit-ați că s-a zis: Ochi pentru ochi și dînte pentru dînte. Iar eu zic vouă: Să nu stați împotriva celui rău, ci de te va lovi cineva peste obrazul drept, întoarce-l și pe celălalt” (Matei V, 38-39). În lumea antică (și nu numai în ea) domnea legea talionului, răzbunarea, vendeta, revanșa etc. Singele vărsat cerea, după mentalitatea aceasta, sînge și uciderile se continuau generații de-a rîndul. Domnul nostru Iisus Hristos a propovăduit non-violența, organică legată de dragostea față de aproapele. Dezarmarea răului, anihilarea lui se poate face nu prin rău, ci prin bine, prin înțelegere, prin atitudine rațională, nu prin ceartă, mînie și vărsare de sînge. Nu numai Domnul nostru Iisus Hristos, ci și Mahatma Gandhi, care aparținea religiei budiste, s-a opus colonialismului, învîntînd non-violența activă.

Porunca a șaptea: „Auzit-ați că s-a zis: Să iubești aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău, iar eu vă decalajul între legea și proorocii Vechiului Testament și legea Noului Testament este deosebit de important, fiindcă deosebit de desăvîrșirea de necesăvîrșit. În acest sens, Domnul Iisus a precizat, spre a nu fi discutate contradicții: „Să nu socotești că am venit să stric legea sau proorocii. Nu am venit să stric, ci să împlinesc” (Matei V, 17). Împlinirea doctrinară și morală cuprîndea mai întîi iubirea lui Dumnezeu și credința în El, fără de care nu poate exista religia, apoi, într-al doilea rînd, iubirea aproapei, fără de care nu pot exista faptele bune, deci mîntuirea. Credința și faptele bune valorifică religia și sînt condițiile subiective ale mîntuirii. De aceea s-a referit Domnul Iisus mai întîi la Dumnezeu, deci la dragostea și credința în El, apoi la aproapele, la dragostea față de acesta, la faptele bune, strîns legate de el, fiindcă dacă n-ar exista aproapele nu am putea face fapte bune, deci nu ne-am putea valorifica existența, nici nu ne-am putea mîntui.

Celelate porunci ale Legii Noi sînt în strînsă legătură cu cele dintîi, în special cu a doua, altfel n-ar putea fi înșirată după ele. Numerotarea nu este importantă, toate fiind egale între ele, după celelate. Mai important ar fi ca să nu rămîn vre-o poruncă pe dinafară, dar noi precizăm: Și în Vechiul Testament existau multe porunci secundare, pe lîngă cele zece principale, tot așa și în Noul Testament există multe porunci secundare pe lîngă cele două, evidențiate de Mîntuitorul în mod special, deci și cele opt care urmează, înșirate tot de El. De fapt, împlinirea unora condiționează și împlinirea celorlalte, trăirea religioasă fiind monolitică, nu fragmentară sau ad libitum.

Deci urmează celelate opt porunci și însuși Domnul nostru Iisus Hristos ne ajută, la înțelegerea lor desăvîrșind poruncile din Vechiul Testament: „Auzit-ați că s-a zis celor de demult: Să nu ucizi, că cine ucide, vinovat va fi judecării, iar eu zic vouă: Că oricine se mînie asupra fratelui său în deșert,

zic vouă: Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvîntați pe cei ce vă blestăm, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă supără și vă prigonesc” (Matei V, 43-44). Ca emanatie a dragostei față de aproapele, atitudinea față de vrăjmași este o consecință logică și universală. Anihilarea urii între indivizi și popoare, desfrîntarea tensiunilor, transformarea tuturor armelor în pluguri se pot înfăptui prin înțelegere, prin cercetarea conținutului unor noțiuni și limpezirea lor prin apropiere și discuții, nu prin violență. Violența cere violență, dușmânia naște dușmănie, înarmarea proliferază înarmare și noi mijloace de distrugere.

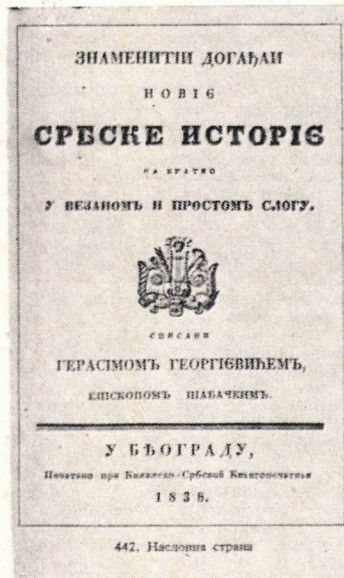
Porunca a opta: „Nu vă adunați comori pe pămînt... Nu vă îngrijiți pentru sufletul vostru ce veți mânca și ce veți bea... ci căutați Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și acestea toate se vor adăuga vouă” (Matei VI, 19, 25, 33). Strîns legată de porunca a doua este și „opreliștea de a aduna comori pe pămînt”, adică asupra după averi, care implică goanirea aproapei, nedreptățirea lui: — surse de nedreptate socială. Dreptatea propovăduită de Mîntuitorul este egală pentru fiecare. Fiecare trebuie să-și ciștige mijloacele de trai prin propria sa muncă, fără a nedreptăți pe altul sau a duce o existență parazită.

Porunca a noua: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați, căci cu ce judecați veți judeca veți și judecați și cu ce măsuri veți măsura vi se va măsura” (Matei VII, 1-2). Anti-chitarea filozofică spunea că „omul este măsura tuturor lucrurilor”. Ca să devii măsură, trebuie să ai o amplitudine universal-umană, ceea ce este foarte greu. Subiectivismul și juridismul erau izvoare de discriminare în antichitate, atît în familie, cît și în societate. Chiar și în religie, fariseii și saduceii se considerau superiori semenilor lor.

Porunca a zecea: „Așadar, toate cite voiți să vă faceți vouă oamenii faceți și voi lor asemenea, că aceasta este legea și proorocii” (Matei VII, 12). Măsura pentru alții trebuie să fie măsura pe care o dorim pentru noi, nu altă măsură. Ceea ce ne dorim nouă, să le dorim și altora; ceea ce ne place să ni se facă nouă, să le facem și noi celorlalți. În felul acesta, n-ar fi nemulțumire, ci împăcare. Vrajba și dușmănia, în asemenea condiții, dispar și domnește pacea. Noua învățură a Domnului nostru Iisus Hristos este, prin structura intimă a poruncilor sale, o învățură a dragostei și a păcii. Testamentul Nou este deci un Testament al împlinirii Revelației divine, o desăvîrșire a poruncilor Vechiului Testament o culminatie doctrinară și morală.

Pr. prof. Dr. Petru Rezuș

DESPRE ORIGINEA ROMÂNEASCĂ A CĂRTURĂRULUI GHERASIM GHEORGHEVIC (1779—1839)

442. Gherasim Georǒievič, epișcop publicist

Aflîndu-mă, în septembrie 1985 la Belgrad, ca oaspete al Academiei de Științe sîrbe, la biblioteca prestigioasă instituții, am dat de o carte rară, o istorie în versuri și proză a Serbiei moderne, tipărită la 1838. Titlul exact al cărții este: „Znamenitii dogadani novije Srbske istorije” (Evenimentele importante ale istoriei moderne a Serbiei), formatul cărții 8, însumează 124 pagini și a fost tipărită la Belgrad în tipografia prințului din acel timp, Miloș Obrenovic.

Autorul acestei istorii, este cunoscutul om de cultură Gherasim Gheorghevic (1779—1839), egumen al mănăstirii Studenica, apoi episcop de Sabac, unul din apropiații lui Miloș Obrenovic, care alături de frații prințului și mitropolitul Serbiei, a jucat și un rol politic în viața statului în deceniul patru al secolului XIX (M. Milečević, Pomenik znamenitih ljudi u srpsom naroda, Beograd, 1888, p. 153—156).

Lucrarea apărută în 1838, cuprinde 3 părți, scrise eșalonat în anii 1813, 1829 și 1838. Este descrisă lupta sîrabilor și a celorlalți balcanici (greci, bulgari, vlași), în vederea scuturării jugului otoman. Ultima parte, are referiri la o serie de cărturari sîrbi și date din viața proprie. Aflăm că s-a născut la Vidin, unde a învățat carte pînă la 12 ani, apoi apropiații săi fiind omorîți de bandele lui Pazvatoğlu, s-a re-

fugiat în Serbia, găsînd azil la mănăstirea Studenica. Datorită meritelor și inteligenței, devine egumen, iar din 1814 este remarcat de Miloș Obrenovic, cînd prin versurile sale a proslăvit insurecția sîrbă declanșată în 1804. În continuare să-i dăm cuvîntul autorului: „Sînt nașcut la Vidin. Bunicul meu și rudele mamei mele, erau din pămîntul Valahiei, de neam și de limbă curat valahă. Tatăl meu, Gheorghe, din Vidin, era tot român, iar bunicul meu după tată, s-a născut la Ciupereni” (p. 94). Pe baza hărții din 1835, găsîm un Ciupereni în Gorj și două în județul Mehedinți. Mehedinții de atunci se întindea mult spre est, incluzînd Calafatul, Maglavitul, Galicea și înainte aproape de Craiova. Revenind la datele biografice, autorul continuă: „Mama mea, care m-a născut și care m-a purtat la sîn, era tot valahă și se chema Anuța (sublinierea lui Gherasim), și nu știa altă limbă, decît a ei, adică vorbirea valahă” (p. 94).

Citînd cu atenție cartea, scrisă în sîrbște și în alfabet chirilic, la paginile 57—59, la subsolul respectiv găsim un text și în română. Partea respectivă este redactată la 22 ianuarie 1828 și o dăm integral, datorită

(Continuare în pag. a 5-a)

Nicolae Ciachir

Taina mintuirii în Hristos

Lumea care va să vină — Împărăția lui Dumnezeu

„Și am văzut un cer nou și un pământ nou, căci cerul dinții și pământul dinții au dispărut; iar marea nu mai este. Am văzut cetatea Sfântă, noul Ierusalim, pogorindu-se din cer, de la Dumnezeu gătită ca o mireasă care se împodobeste pentru mirele ei.

Am auzit o voce puternică, venind dinspre tron, care zicea: Iată, cortul lui Dumnezeu cu oamenii. El va sălăși cu ei; ei vor fi popoarele Lui și El va fi Dumnezeu care este cu ei.

El va șterge orice lacrimă din ochii lor și moartea nu va mai fi. Nu vor mai fi nici plângere, nici vaiet, nici suferință, căci lumea cea dintâi a trecut.

Atunci, Cel ce ședea pe tron a zis: Privește, Eu fac toate lucrurile noi” (Apoc. 21, 1—5).

Folosind parabola „cerului nou și pământului nou”, Apostolul Ioan descrie aici Împărăția lui Dumnezeu, comparată cu cetatea Sfântă, „noul Ierusalim”, care se pogoră de la Dumnezeu, plină de lumina slavei Sale, templul care o iradiază fiind Mielul lui Dumnezeu însuși (cf. Apoc. 21, 10, 22—23). Cu ajutorul ei, autorul ne prezintă chipul lumii care va să vină, pe care Dumnezeu o pregătește încă de acum. Parabola aceasta ne ajută să dezmintim o anumită interpretare nebiblică a Apocalipsei, interpretare potrivit căreia lumea creată se termină și se pierde într-un cataclism apocaliptic la un anumit termen ce ar putea fi calculat. Or, vorbind de „cer nou și pământ nou”, Apocalipsa nu face nici o aluzie la destinul apocaliptic al creației și nici la data venirii Fiului (cf. Matei cap. 24); dimpotrivă, ne descoperă o nouă realitate, o lume transfigurată prin intrarea totală și definitivă a Creatorului în ea. „Cetatea sfinților” este umanitatea înnoită care va înlocui lumea „veche” cu limitele și suferințele ei. Ea este prezentată ca o mireasă ce iese în împințarea mirelui. Iar cel care creează acest cer nou și pământ nou este Dumnezeu însuși, nu în viitor, la capătul cronologic al lumii prezente, care nu poate fi determinat (cf. Marcu 13, 4—37) ci chiar acum: „Privește, Eu fac toate lucrurile noi” (Apoc. 21, 5). Împărăția lui Dumnezeu e totdeauna aproape, la intrare (Marcu 13, 29), deoarece Fiul este cu noi în toate zilele (Matei 28, 20).

De fapt, autorul reia în Apocalipsă (=Revelație) vocabularul folosit deja la descrierea creației, dar mai ales a intrupării Cuvintului lui Dumnezeu (cf. Ioan 1, 14), cu înțelegerea că venirea Împărăției lui Dumnezeu, care coincide cu manifestarea totală a domniei lui Iisus Hristos, nu este altceva decât împlinirea definitivă a ceea ce a fost inaugurat când „Cuvintul trup s-a făcut”. Emanuel — care se traduce Dumnezeu este cu noi — își întinde cortul printre oameni la Betleem fiind împințat de ingeri. Același Emanuel (Apoc. 21, 3) se revelează acum în toată strălucirea dumnezeirii Sale, fiind împințat de întreaga comunitate umană cu care intră într-o rudenie organică veșnică. Dar care este ritmul creației și umanității în drumul lor spre Împărăția lui Dumnezeu?

În intruparea Cuvintului lui Dumnezeu, prin asumarea umanului în persoana Sa însăși, nu mai există lume sau realități separate, o lume a lui Dumnezeu, abstractă, imaterială a ideilor și o lume a oamenilor, văzută, a materiei. O creație nedependentă de Creator nu există. Din momentul nașterii după trup în Betleem a lui Iisus, totul, umanitatea, creația, istoria sînt recapitulate în Dumnezeu, formînd de acum o singură realitate. Totuși caută de acum întoarcerea la Dumnezeu, la izvorul vieții. Întruparea lui Iisus Hristos ne ajută deci să vedem istoria creației nu ca simplă succesiune de evenimente arbitrare, disparate, ci ca o mișcare a creației spre profunzimea existenței sale și spre finalitatea ei.

„Cer nou și pământ nou” este în același timp o parabolă a așteptării și a speranței. În viziunea sa, Ioan afirmă că Dumnezeu Creatorul pregătește un viitor, o față nouă a creației Sale. Istoria prezentă este denumită în exegeza patristică „pregătire” plină de nădejde: „Lăuați aminte, privegheați și vă rugați, că nu știți când va fi aceea vreme” (Marcu 13, 33). Așa cum simbăta (Simbolul odihnei) este precedată de vineri (Paraschevi = pregătire), tot așa Împărăția lui Dumnezeu este precedată de o pregătire pe care o asumă tot Fiul. Căci deși Fiul se intrupează, își întinde „cortul” — trupul Său locuind printre oameni, El se „întoarce” la Tatăl de unde venise. Iisus compară plecarea lui din lume și a doua Sa venire cu „ceasul femeii”: „femeia, cînd e să nască, se intristează fiindcă a sosit ceasul ei; dar după ce a născut copilul, nu-și mai aduce aminte de durere, de bucurie că s-a născut om în lume. Deci și voi acum sînteți trîști, dar iarăși vă voi vedea și se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi” (Ioan 16, 19—22). „Ceasul femeii” este o parabolă a situației actuale a Bisericii, a ucenicilor lui Iisus, o situație de despărțire, de suferință, de așteptare, de speranță. Căci așa cum copilul nu este complet absent înaintea nașterii, ci prezent fără să fie văzut, tot așa trebuie să înțelegem absența de acum a lui Hristos, ca o prezență nevăzută, dar reală. Iisus se întoarce la Tatăl pentru ca să vină iarăși plin de slavă. Copilul care era în sinul mamei, ascuns ochilor, ajunge să fie văzut, alături de mama sa. Bucuria e atunci dublă, aceea a venirii pe lume a unei noi ființe ome-

nești, aceea a descoperirii acestei ființe până atunci necunoscută. „Ceasul femeii” ne arată că este cu puțință să deslușim în istoria prezentă o nădejde, un proces care ne antrenează spre altă realitate al lui Dumnezeu.

„Iarăși va să vină să judece viii și morții, a cărui împărăție nu va avea sfîrșit.” Judecata lui Hristos ca Împărat ține de misiunea Sa mesianică, pe care a împlinit-o în timpul vieții Sale printre oameni. Căci așa cum anunțaseră profetii poporului Israel, în Vechiul Testament, slujirea lui Mesia-Hristos era aceea de a trage vălul de pe această lume idolatră și ipocrită, de a identifica adevărata ei față, de a crea între oameni o comunitate de iubire, de dreptate și de pace. Nu trebuie să uităm de felul în care Irod, simbolul puterii și tiraniei, l-a primit pe Iisus din Nazaret, într-un climat de ură fără cruțare. Iisus nu poate să tacă sau să treacă cu vederea ceea ce se întâmplă în popor, în gîndul sâracilor, al celor oprimați, trîști, bolnavi, al celor handicapați și îndurerati. Confruntarea dintre puterea lui Dumnezeu și puterea răului a început încă de aici. Cînd a văzut ceea ce puterile răului pot să facă din om, Iisus n-a putut să rămîna indiferent (cazul celui posedat de duh rău — Luca 8, 26—39). El nu accepta ca omul să fie manevrat ca o mașină de diavol. Misiunea Lui îl face să intre în conflict cu orice formă de tiranie, de presiune satanică. Slujirea lui este aceea de a vindeca, de a refăce sănătatea celui bolnav, de a restabili dreptatea celui exploatat, căci El n-a venit să judece, ci să mintuiască nu pe cei drepte ci pe cei păcătoși (Matei 9, 13). Iisus n-a răbdat, din cauza milei Sale, să vadă omul manevrat de diavol. Populația din acel timp n-a înțeles totdeauna semnul acestei confruntări care culminează cu suferința pe cruce. Într-adevăr, cînd a văzut că rezistența poporului în fața celor nedrepti este inexistentă, cînd a văzut că situația lumii nu poate fi schimbată nici repede, nici radical, atunci a primit de bunăvoie să-și întindă miinile pe cruce ca să înfrunte răstignit pentru todeauna păcatul și moartea.

Iar aceasta o face ca om, după trup, în numele tuturor și pentru toți. Judecata ultimă, cînd fiecare va da seama de lucrul ce l-a fost atribuit (cf. Marcu 3, 34), este un act de dreptate pentru care s-a luptat, după întoarcerea lui Hristos la Tatăl, ca voia lui Dumnezeu să se facă pe pământ precum în cer, ducînd mai departe ceea ce El începuse, imitîndu-L pe El. „Fiindcă Hristos a pătimit cu trupul” (I Petru 4, 1), de aceea El a fost rănduit judecatorilor celor vii și al celor morți (F. Ap. 10, 42; Rom. 14, 9; I Petru 4, 1—6).

Imitarea lui Hristos prin viața și faptele noastre, acesta este criteriul suprem la judecata ultimă. În Evanghelia despre ziua judecării ultime (Matei 25, 31—46) se comemorează în Duminică lăsatului sec de carne, a opta Duminică înainte de Paști). Fiecare vorbește de El însuși, amintînd că va veni cu autoritatea Sa de împărat, luînd loc pe scaunul de slavă. Să judece pe toți, fără distincție, înconjurat de ingerii Săi separînd pe cei așteți, care au făcut fapte bune și pe cei respinși. O explicație este subliniată: „În măsura în care ați făcut unuia dintre cei mai mici frați ai mei, Mie Mi-ați făcut” (Matei 25, 40). Pe de o parte Hristos intră în scenă nu numai ca judecător, ci și ca Cel cărui i s-a

refuzat dragostea. Ceea ce creștinul trebuie să facă pentru alții pornește nu numai din simplul altruism, din compasiune naturală, ci din faptul că iubeste pe Dumnezeu în aproapele său. Mintuirea veșnică a fiecăruia depinde de ceea ce am făcut celor mai mici dintre noi, cu care se identifică Hristos. Pe de altă parte, la judecata ultimă, starea fiecăruia are un caracter proporțional, potrivit cu, după măsura în care s-a deschis față de alții: „În măsura în care ați făcut... în măsura în care nu ați făcut”. Este vorba de proporția inițiativii, a libertății, a răspunderii personale fără de care nici harul lui Dumnezeu nu lucrează.

Ce reținem din viziunea Apostolului Ioan? Dumnezeu pregătește pentru toți un „cer nou și un pământ nou”, de aceea timpul istoric nu este un timp apocaliptic, destinat neființei, destinat veacului eshatologic, împărăției veșnice. Distrugerea pămîntului de către ingerul abisului, războiul împotriva naturii sînt momente de eliberare a creației și umanității, ca să primească „Cetatea Sfîntă”. Noul Ierusalim care se coboară din cer.

Spiritualitatea Apocalipsei nu este o spiritualitate apocaliptică, a resemnării, a disperării, a depresiei, ci a bucuriei, a vieții și speranței. Creștinii așteaptă cu serenitate („cu mințea întreagă” — I Petru 4, 7), cu încredere în grăbesc venirea zilei Domnului. „Noi așteptăm, potrivit făgăduințelor Lui, ceruri noi și pământ nou, în care locuiește dreptatea” (II Petru 3, 13). Este deci o spiritualitate a făgăduințelor, a lumii care va să vină, eshatologică.

Viața fiecăruia are o valoare simbolică. Fiecare are obligații să se întreprindă în ce măsură se simte responsabil de starea altora, în ce măsură situația celorlalți este determinată de propria sa conduită. A renunța la voința de a domina, de a posedea care frustează pe alții, pe cei săraci, aceasta înseamnă a iubi pe Dumnezeu și pe aproapele. Cînd ne rugăm „Să vină Împărăția Ta”, ne rugăm ca tot ce este deformat să fie îndreptat, tot ce este mascat de minciună să fie dezvăluit, cu tot ce stă în întuneric și neleguire să fie scos la lumină și dreptate.

„Și moartea nu va mai fi” (Apoc. 21, 4). Și totuși, fiecare va muri. Moartea fizică nu poate să fie deghizată sau eliminată. Dar pentru creștin moartea fizică are un sens, de aceea apropierea sfîrșitului, conștiința morții nu trebuie să fie separată de conștiința învierii, a împărăției veșnice a lui Dumnezeu, care nu este un Dumnezeu al celor morți, ci al celor vii (Matei 22, 32). În Taina Botezului creștinii au murit împreună cu Cel ce intrînd în apele Iordanului a zdrobit puterile demonice care se incubaseră acolo și astfel ei vor trăi împreună cu El (cf. II Tim. 2, 11). Astfel trupul acesta muritor se va îmbrăca în nemurire prin intrarea în El a vieții lui Hristos însuși (II Cor. 15, 53; 4, 11).

„Slavă întru cei de sus, lui Dumnezeu, pe pământ pace, între oameni bunăvoie.” Cu acest imn al ingerilor de la nașterea lui Iisus începe Liturgia ortodoxă, pentru a ne arăta că ceea ce se realizează aici este această venire a Cerului pe pământ și urecarea pămîntului la cer, această împlinire anticipată a voinței lui Dumnezeu pe pământ precum în cer pînă ce „lumea cea dintâi” va fi transfigurată într-un cer nou și un pământ nou.”

Pr. prof. Ion Bria

Despre originea românească ...

(Continuare din pag. a 4-a)

frumuseții limbii: „Fost-am pe drum la marginea satului Vlaški Dol, aci am intîlnit pe doi oameni cu carul, unul cu capul gol și se vedea cu fața bătrînă. Eu am zis sirbește: „Dobra kobastrice”, el tîcînd vor să mă treacă, eu deodată am zis rumânește: „bună cale neaică”; lui păru bine și răspunde rumânește: mulțumesc Dumitale părinte; Eu l-am întrebat pe el, cine-t este în cer. Eară lui părură, au stătut citva, din ochi lui pica lacrimi și răspunde: mi fiul meu, este părinte și acum la Požarevac, la bătaie s-a împușcat și l-am loat cu caru, să-l aduc acasă, și pe cale se despărți cu sufletul; pe el unu l-am avut, rămăsei și fără de el, vai de mine păcătosul. Lacrimile lui pică și cu mine vorbea, eu vorbind cu el, oțîră să-l veselesc am zis lui.

Nu așa neaică, să nu-ți pară rău, atîta că el n-au perit la hoție, nici la haducie, numai au fost cu vitejii, și la vitejie au pierit și au vîrsat singlele lui pentru dreptate și pentru neamul lui, și pentru viața noastră creștinească; neamul lui rămîne numele slăvit, și sufletul lui, la lumea aceea în ceriu cu ingeri se va vesele. Așe e frate și creștine.

El răspunsă mie și zisă: „Dumnezeu să-ți dea părinte, mulțumim de cuvîntul și de vorbele voastre; eu zise-i lui, cu noroc calea să vă fie neaică. Mai pe urmă el răspunde și Domniei tale bună cale să dea Dumnezeu părinte.”

Cu ani în urmă, la aceeași Academie de Științe din Belgrad, la secția manuscrise (dos. nr. 4886), am depistat o scrisoare a cunoscutului istoric în domeniul balcanologiei, Constantin Jireček (1854—1918), redactată în sîrbă, dar cu pasagi întregi în latină. Cunoscutul autor al lui „Geschichte der Bulgaren” (1876), „Geschichte der Serben” (1911), cel care a organizat întregul învățămînt al Bulgariei, după eliberarea de sub

otomani (ocupînd funcția de ministru al Învățămîntului, Culturii și Artelor, în perioada 1881—1884), profesor la Universitatea din Praga (1884—1893), apoi la cea de la Viena (din 1893), și care este considerat ceh de origine, de către toți specialiștii (Der Grosse Brockhaus, vol. IX, Leipzig, 1931, p. 365; Bolšaja Sovetskaia Enciklopedia, tom. XVIII, ed. III, Moscova, 1953, p. 191; Vaclav Husa, Československé dejiny, Praha, 1963, p. 184), afirmă că se trage dintr-o familie de vlahi de pe coasta Dalmației (Nicolae Ciachir, Războiul pentru independența României în contextul european, București, 1977, p. 25). Așa se explică și interesul deosebit al lui Jireček față de vlahii din Dalmația și publicarea cunoscutului studiu: „Die Rumänen in den Städten Dalmatiens während des Mittelalters” (3 volume, 1901—1904). Cu această ocazie vreau să relev faptul că istoriografia noastră n-a fructificat în suficientă măsură izvoarele iugoslave privind vlahii balcanici. Mi refer la „Letopis Popa Dukljanina”, izvor din secolul al XII-lea, la „cei 170 de vlahi din județului lui Radul”, document dat de marele jupan Stevan Nemsna din anul 1198, la codicile de legi al regelui Stevan Dušan (1349—1354 — anii se referă la anii elaborării Codicelui (Zakonikului) — N. N.), unde articolele 32, 77, 82 se referă la vlahii, la legea vlahică, compusă din 23 articole dată de banul croat Hanž Frankopan, la 18 martie 1436, la dania mănăstirii Dobrinje din 1321, zemlje ke se zovu vlaske” (pămînturile care se numesc vlahie), la actul din 1419 cu referire la „vlahul Stancul”, și multe altele, care întregesc rolul important pe care l-a jucat romanitatea orientală în evul mediu și epoca modernă. Ce concluzii tragem? Căutînd cu migală manuscrise, cărți vechi etc., aflăm că spiritualitatea românească a lăsat amprente adînci și în afara hotarelor țării, dar mai ales în spațiul sud-est european.

Sf. Apostol Pavel, promotor al unei Pastorale umaniste

Preocupat în întreaga sa activitate misionară de a-l face cunoscut tuturor pe Iisus din Nazaret, Domn și Mintuitor, Sf. Pavel a devenit protagonistul unei pastorale variate și originale. Urmare a experienței sale religioase și a ideilor sale teologice profunde, Sf. Pavel a știut, ca nimeni altul în epoca apostolică, să dezvolte cu realism și tact dinamic metode noi de acțiune pastorală, fără a diminua prin aceasta sensul autentic al Evangheliei lui Hristos. Sf. Pavel prezintă „omul” în adevărata sa măreție, pe care Creatorul i-a dăruit-o: „noi sintem creatia lui Dumnezeu, El ne-a zidit în Hristos Iisus pentru fapte bune” (Efes. 2, 10). În viziunea pastorală a Sf. Pavel omul nu este o realitate anonimă, o existență ruptă de colectivitate, adică de grupul social ori etnic de care aparține. Dimpotrivă, omul își află realizarea sa deplină numai în Iisus Hristos, în calitatea sa de „creatură nouă” (II Cor. 5, 17; Gal. 6, 15), în conformitate cu răspunsul personal dat la chemarea lui Dumnezeu prin har și în colectivitate. Ca nimeni altul, Sf. Pavel a înțeles că misiunea lui Iisus din Nazaret, exclusiv religioasă, a avut drept scop să imprime acțiunii umane un sens profund printr-un spirit nou de responsabilitate personală, întemeiat pe o pastorală spontană și vie, ce nu putea să nu țină cont și de anumite valori cu caracter umanist. Astfel se explică faptul pentru care Sf. Pavel abordează în scrisorile sale tematice dintre cele mai diverse cum ar fi: munca, legislația civilă, respectul datorat autorităților, respectul pentru om și drepturile sale, respectul pentru conștiința omului, respectul pentru valorile umane etc.

a) Atitudinea dreaptă a lui Paul

„N-am nedreptățit pe nimeni, n-am păgubit pe nimeni, n-am înșelat pe nimeni.”

(II Cor. 7, 2)

Noblețea caracterului și realismul pastoral al Sf. Pavel își găsesc confirmarea în atitudinea sa plină de umanism față de semenii săi și față de drepturile lor. Sf. Pavel nu împărțea în viața sa apostolică o atitudine abstractă, dimpotrivă el este realist, căci imaginea pe care el o are despre om, destinatarul „adevărului Evanghelic” (Gal. 2, 5, 14), include atît cîmpul său de acțiune, cît și relațiile interpersonale. Sf. Pavel insistă în mod sistematic în scrisorile sale raportînd îndemnul sale pastoral la un concept de tip nou, care să animeze viața religioasă din comunitățile fondate de el, este vorba de conceptul bine: „urmați întodeauna binele, atît între voi, cît și față de toți ceilalți” (I Tes. 5, 15). Insuși comportamentul Sf. Pavel se vrea a fi un model de acțiune pastorală cu implicații semnificative: „noi avem în vedere binele nu numai în fața Domnului, ci și înaintea oamenilor” (II Cor. 8, 21). Astfel în viziunea pastorală a Sf. Pavel noțiunea de bine devine un mijloc de stimulare a activității și a raporturilor umane îndreptate spre un țel precis și motivat în perspectiva credinței creștine.

b) Pacea, un imperativ existențial

„Să urmărîm ceea ce conduce la pace.” (Rom. 14, 19).

Viața celui ce crede în Hristos, după părerea Apostolului Pavel, nu angajează numai propria-i persoană, ci întreaga comunitate creștină. Aceasta înseamnă că între cele două realități — persoană-comunitate — trebuie să existe premisele necesare care să favorizeze pacea ca o con-

diție existențială. Se poate vorbi la Sf. Pavel de o autentică „teologie a păcii” fundamentată pe cuvîntul inspirat al Evangheliei. Sf. Pavel se definește pe sine ca fiind predicator al „Evangheliei păcii” (Efes. 6, 15), în centrul căreia se află persoana lui Hristos ca operator al păcii: „El a venit să vestească pacea, pace pentru voi, care erați departe, și pace pentru cei ce erau aproape” (Efes. 2, 17).

În citatul de mai sus Sf. Pavel nu se referă numai la predicăa lui Iisus, ci și la predicăa apostolică succesivă. Unul din țelurile acestea a fost acela de a constituia pe creștin asupra necesității existențiale a păcii, în primul rînd la nivelul relațiilor interpersonale: „trăiți în pace cu toți oamenii, în măsura în care depinde de voi” (Rom. 12, 18). Astfel în perspectiva pastorală a Sf. Pavel, pacea devine temelia pe care el construiește, pacea fiind ultima ratio, adică Hristos însuși: „căci El este pacea noastră” (Efes. 2, 14).

c) Ce gîndește Sf. Pavel despre muncă?

„Am auzit că sint printre voi unii care duc o viață fără rînduială... Pe aceștia noi îi invităm și-i rugăm în Domnul Iisus Hristos să muncească în liniște și să mîncece pîinea pe care ei înșiși o vor ciștiga.” (II Tes. 3, 11—12)

În citatul menționat Sf. Pavel nu se referă direct la problematica muncii, el face acest lucru însă în verșelul imediat anterior, verset considerat ca fiind regula de aur a muncii creștine: „dacă cineva nu vrea să muncească, nici să nu mîncece” (II Tes. 3, 10). În citatul ce face obiect de analiză, Sf. Pavel se referă mai degrabă la atitudinea creștină față de munca de fiecare zi. Forta argumentativă a lui Pavel se concentrează în jurul paralelismului dintre următoarele două expresii: a duce o viață dezordonată — a munci în liniște. Creștinul prin însăși natura vocației sale, va opta pentru fraza a doua care este motivată de Sf. Pavel printr-o referință directă „la Domnul Iisus Hristos”. Munca cinstită este singura sursă de existență; Sf. Pavel rămîne ferm pe această poziție, ea constituind o componentă importantă a pastoralei sale, căci a fi creștin înseamnă în primul rînd a duce o viață nouă sub înriurirea Duhului. Acest lucru este cu atît mai semnificativ, dacă se ține cont de faptul că în mentalitatea pagină munca era considerată ca fiind un apanaj exclusiv al sclavilor. Creștinii însă sint chemați să vadă în muncă o datorie nobilă, un ideal ce trebuie împlinit aici pe pământ conform voinței divine.

d) Forța motrică a conștiinței umane

„... fiecare să se țină după propria judecată.” (Rom. 14, 5)

În structura de valori „omului” care acționează prin intermediul „judecării” și a „conștiinței” sale, constituie obiectivul principal al tuturor inițiativelor pastorale din partea Sf. Pavel. Idealul creștin, la care fiecare este chemat, este exprimat de Sf. Pavel prin termenul anakainosis, adică „continua reînnoire a judecării sale” (vezi Rom. 12, 2). Reala anakainosis angajează atît judecata, cît și conștiința umană, lucru care confirmă implicit apartenența creștinilor la Noul Ev instaurat de Hristos. În

(Continuare în pag. a 6-a)

Prof. Dr. Vladimir Peterca

Preot Profesor Dr. ION BRIA.

Dicționar de Teologie Ortodoxă

O teologie care se impune din ce în ce mai mult în lumea ecumenică trebuie să aibă propriile ei surse de confirmare. Ea nu se definește numai prin creațiile și interpretările școlii ce o caracterizează ci mai ales, pentru cei în fața cărora se afirmă, prin structurile de bază, simple și permanente, care-i conferă obiectivitate și autoritate.

O sumă a acestor elemente de bază ale teologiei românești, încadrată în Ortodoxia ecumenică, ne-o oferă lucrarea de pionierat a P. C. Pr. prof. Dr. Ion Bria, Director al Comisiei „Misiune și Evanghelizare” în cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericii din Geneva, reprezentant de frunte al Ortodoxiei românești în lumea ecumenică contemporană, teolog de o indiscutabilă valoare, de autoritate și prestigiu, autor de articole substanțiale, publicate în numeroase reviste din țară și din străinătate în mai multe limbi de circulație, lucrare apărută sub titlul „Dicționar de Teologie Ortodoxă”, în Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, la București în 1981 și reeditată recent în 1986, în Olanda.

Dicționarul a fost tipărit cu binecuvîntarea P. F. Părinte Patriarh Justin și prefațat de Pr. prof. Dr. Dumitru Stăniloae, părintele teologiei românești contemporane, care apreciază că această lucrare este „un fel de compendium al Dogmaticii creștine ortodoxe organizat alfabetic, un catehism alfabetic al credinței noastre” (Prefață p. 5).

Dicționarul are într-adevăr un caracter de catehism deoarece fiecare termen prezentat și explicat este confirmat prin interpretarea patristică și prin importante indicații bibliografice. Ca în orice lucrare științifică, autorul a întocmit la început un tabel cu traduceri folosite și titlurile abreviate după care face o listă, cu un indice, bine venit în utilizarea practică, al tuturor termenilor incluși în dicționar, completat de alt indice, al termenilor teologici folosiți ca termeni tehnici în cuprinsul explicațiilor date la cuvintele din lucrare.

Acestea, prin explicațiile, interpretarea și argumentarea lor dovedesc echilibrul gîndirii ortodoxe, fidelitatea față de valorile tradiției, cumînțența traducerii în viață a învățăturilor de credință, frumusețea interioară a practicilor liturgice, precum și alte aspecte ale bogatului tezaur al spiritualității ortodoxe. Talmăcitor în limba ecumenică al valorilor Ortodoxiei printr-o serie întregă de termeni intrați deja în limbajul ecumenic pe care îi propune cititorului, autorul nu renunță la rigoarea expresiei, la fidelitatea față de interpretarea patristică, nu face concesii, deși cu rîvnă și minuțiozitate caută și găsește cuvîntul potrivit. În acestea constă și particularitatea discursului teologic al autorului, discurs ce se vede dincolo de aspectul fragmentar al lucrării.

Pentru valoarea sistematică, instrumentală, practică, documentară a „Dicționarului”, se impune o traducere a sa cel puțin într-o limbă de circulație.

Pr. Teodor Damian

Diaconul Coresi

— ctitorul limbii române literare —

Sub acest text, în fața bisericii voievodale din Șcheii Brașovului și a complexului muzeal, strălucește de citeva săptămâni, monumentală statuie a Diaconului Coresi. Pentru prima dată i se restituie acest drept de a purta înfățișare tridimensională ctitorului limbii române literare, celui care, prin fapta sa editorială, slujind în egală măsură Biserica și poporul, a realizat, prin operă, începuturile și biruința scrisului în limba română, dărînd poporului posibilitatea de a se ruga, ușurînda de a gândi și înmădîrea de a se exprima în limba constituită la vatră prin veacuri de existență. Venită să distrugă barierele unui slavonism cultural, care, vreme de mai bine de cinci veacuri încorsetase puterea de manifestare creatoare prin „înținerul de cuvinte”, opera coreșiană, după ce în prealabil și-a alimentat izvorul vorbirii în gîndul și în vorba din „casa cea mare a țării”, vine să polarizeze unitatea de gîndire și simțire a unui neam ortodox, nevoit să trăiască după voință străină de cugetul său, împărțit în trei spații mioritice, de fapt unul și același.

Răspîndită cu forța voită a simțămîntului de necesitate, folosită cu deplină conștientă a indentității de credință ortodoxă și înzestrată cu florilegiul metaforic al unei limbi cu vechime milenară, cartea coreșiană a adunat suflătește, prin limbă, gîndire și simțire pe toți românii laolaltă, dînd formă gîndului și simțirii înducînd zilele de suferință ale unui popor purtat pe furtună în corabia bătută de valuri, nevoit să se strecoare după exemplul firului

de apă printre crestele abrupte ale unei istorii.

Mobilizat de valoarea acestui cărturar, sculptor de frumos renume, Ioan Meiu, începînd din anul 1967, a încercat mai multe prototipuri (parte din ele în stil bizantin) pentru a imortaliza tridimensional chipul marelui cărturar, definitivînd acum prin a realiza, cu concursul sculptorului Wagner (ucenicul sculptorului Ioan Jalea) imaginea monumentală, încadrată în maniera de creație a renașterii, epocă în care a trăit de altfel Coresi.

Expresia aproape voievodală a trofeului vine să dea parcă expresie cuvîntelor din cartea coreșiană: „Și dac-am cetit, bine am ispitit și socotit și am aflat că toate tălcuiesc, adeverează și întăresc, cu scriptura sfîntă și mie tare plăcută și am scris cu tiparul voao fraților, românilor să fie pre învățătură și vā rog ca frații miei să cetiți și bine să socotiți că veți vedea voi înșivă cum că e mărgăritariu și comorā ascunsă într-insele” (Coresi — „Cartea cu învățătură”, 1567).

Sînt cuvinte semnificative nu numai pentru a dovedi posibilitatea de exprimare într-o limbă atît de românească și literară, dar și pentru a dovedi importanța acestui cărturar, care, din proprie inițiativă, purtat de trăiri proprii, răspunde necesității de grăire a unui popor, creînd pentru aceasta, monumentală sa operă.

Statuia lui Coresi completează azi fericit tematica din sala coreșiană a muzeului, oferînd vizitatorului o posibilitate în plus de a înțelege o epocă și o personalitate istorică.

Prof. Vasile Oltan

Arhimandritul Eufrosin Poteca

S-au împlinit 200 de ani de la nașterea celui ce avea să devină, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, filozof, pedagog, profesor, predicator și poiglotul Arhimandrit Eufrosin Poteca. El însuși mărturisise spre bătrînețe, în niște însemnări autobiografice, că: „M-am trudit mai mult decît toți, de am învățat mai bine și carte românească și grecească și elinească cu gramatica ei, și latinească și italienească și franțuzească cu gramatica lor, și din științe: geografia, istoria, logica, morala, filozofia, fizica cu toate ramurile ei; știința legilor cu dreptul roman civil, dreptul firesc și dreptul politic și, peste toate, teologia, și mai fusesem și profesor atîta ani, talmăcîsem și tipărisem cărți foarte folositoare”.

Născut într-o familie de țărani din localitatea Nucușoara (Prahova), la vârsta de șapte ani începe să învețe carte. Inteligent și vioi la minte, de prinde în scurtă vreme toate cunoștințele dascălului. Tatăl său voia să-l înscrie la școala grecească din București, dar taxele de întreținere îl împiedică. Din această cauză, tînașul Radu Poteca devine ucenic de prăvălie la un negustor grec, care, încîntat de el, îl trimite, împreună cu fiii săi, la școala grecească.

La îndemnul unui călugăr, fost profesor la Academia grecească, Radu intră novice în Mănăstirea Căldărusană. De aici, pleacă la Mănăstirea Neamț, atras de atmosfera duhovnicească monahală creată de marele stareț Paisie Velicicoschi, unde se și călugărește, primînd numele de Eufrosin.

De la Mănăstirea Neamț, se reîntoarce la București pentru a-și continua studiile, absolvînd Academia grecească în anul 1816. Proaspăt absolvent, este numit profesor la această renumită școală, unde predă teologia timp de doi ani (1816—1818).

În anul 1818, cînd marele dascăl Gheorghe Lazăr, arhidiaconul de la Sibiu organizează în București prima școală românească, ridicînd-o la rang de „învățămînt superior”, monahul Eufrosin Poteca se înscrie la această școală, conștient fiind de marele rol ce-l va îndeplini acest „izvor de idei înălțătoare și de o puternică îmboldire către o viață românească”.

Remarcat, pentru calitățile sale deosebite, Eufrosin Poteca este numit profesor de religie și geografie la Școala lui Gheorghe Lazăr, devenînd un înflăcărat colaborator al său.

În 1820, beneficiază de prima bursă de stat acordată unui grup de patru tineri studioși pentru a urma cursurile universitare în străinătate. Astfel, timp de trei ani, aprofundează teologia, filozofia, dreptul, geografia, fizica și astronomia la Universitatea din Pisa (Italia). Apoi, urmează alți doi ani la Sorbona (Paris), cîștigîndu-și un nume de prestigiu între contemporanii săi. Datorită culturii sale, i se oferă posturi de profesor în cele mai vestite centre de cultură ale vremii: Paris, Londra, Roma și Petersburg. Însă, dragostea de țară și setea de a sluji poporul din sinul căruia se ridicase, îl îndeamnă să refuze această cinste, și revine la București. Aici, în atmosfera de renaștere a culturii românești, va depune întreaga sa cultură, teologică și laică, în slujba ridicării spirituale și materiale a poporului, folosînd pentru realizarea acestui scop trei arme puternice: condeiul, catedra și amvonul.

Îndată după reîntoarcerea sa în țară (1825), ieromonahul Eufrosin Poteca este numit profesor de filozofie în limba noastră la Colegiul Sfîntului Sava. A rămas celebră prelegerea rostită cu ocazia inaugurării cursurilor de filozofie în limba românească, în care a subliniat „mîndria originii române și mai ales reacția contra străinismului și îndeosebi împotriva grecilor”, fiind ascultată de tineretul

școlar, de „prelați, eforii școalelor și demnitar”, în frunte cu mitropolitul Grigorie al Țării românești.

Arhimandritul Eufrosin Poteca desfășoară o activitate vastă. Pe lângă cursurile de la Colegiu, începe bogata sa activitate publicistică. În anul 1826, tipărește primul volum de predici originale în limba română, intitulat *Cuvînt panigherice și moralnice*, și rostește cuvîntările festive la cele mai importante momente festive din viața bisericească, socială și școlară.

În toamna anului 1828 pleacă la Buda, unde tipărește *Filosofia cuvîntului*, traducere personală a lucrării lui Johann Gotlie Heinemann (1681—1741). La întoarcerea în țară, este ridicat la rangul de „Arhimandrit” (1829), și mai funcționează un an ca profesor la Sfîntul Sava (1831—1832).

Critic necrutător al nedreptăților sociale, al potențailor vremii, și apărător înflăcărat al celor nedreptați și oropsiți, Arhimandritul Eufrosin Poteca atrage asupra sa ura celor puternici care suspendă de la catedră pe acest „filozof îndrăgnet care cere mereu eliberarea robilor, dreptate peste tot și împozit progresiv pe veniți”.

Nunit stareț la Mănăstirea Gura Motrului (Mehedintți), este, de fapt, înlăturat cit mai departe de centrul vieții politice și culturale. Evident nedreptațiți, vajnicul călugăr nu se descurajază, ci desfășoară o activitate remarcabilă pentru restaurarea sfîntului locaș, grav avariat de cutremurul din 1830, pentru organizarea obștei monahale, găsită într-o situație tristă; continuă seria publicațiilor, și rostește numeroase cuvîntări funebre, la înmormîntarea unor înalți demnitari, și cuvîntări festive în fața domnitorilor și a ierarhilor.

Astfel în 1832 publică *Enchirid, adică Minelele al pravoslavniciului hristian* și compune *Catehismul mititel, cuprinzînd dogmele și tainele Bisericii răsăritului, pentru învățatura pruncilor*, apărut în anul 1833. La 15 august 1836, episcopul Chesarie al Buzăului îl delegă să deschidă cursurile Seminarului din orașul său de reședință, unde rostește o cuvîntare memorabilă. Tot în acest an, tipărește *Sfînta Scriptură pe scurt*.

În 1839 publică *Slujba Sfîntului Alexandru*, și rostește o serie de cuvîntări. Dintre ele cunoaștem: *Cuvînt zis în sfînta Mitropolie din București cu prilejul sărbătoririi Sfîntului Alexandru și a zilei pree înălțatului nostru domn Dimitrie Ghica* (30 august); *Cuvînt pentru ziua îndărîrii pre scaunul domnesc a M. S. Printului Alexandru Dimitrie Ghica. Asupra datorilor sale* (14 octombrie); *Cuvînt la îngroparea Pree Sfîntului Arhieru Ioanichie Stratonichia* (30 octombrie); *Cuvînt la îngroparea răposatului doctor Constantin Estiotul* (27 ianuarie 1840). În 1842, rostește *Cuvînt epitaflu la îngroparea dumneaei răposata, cocoană Catinca Băneasa Filipeasca* și tipărește prețioasa lucrare *Istoria monastirilor Valahiei sau faptele prinților domnitorii Țării Românești*, din care se constată înalte sale calități de istoric și cercetător, în prefața căreia pune problema secularizării averilor mănăstirilor închinete diferitelor instituții ecleslastice străine.

La 1 ianuarie 1844 îl găsim invitat la Mitropolia din București, pentru a rosti un *Cuvînt la Anul Nou*. În anii următori, desfășoară o susținută activitate predicatotală. Traduce și tipărește *Cuvintele înțeleptului Massillon sau Petit Carême* (1846) și rostește mai multe cuvîntări, dintre care se păstrează: *Vorbirea sfîntiei sale Părintelui Eufrosin Arhimandritul către înălțimea sa domnului stăpînitorului Țării Românești Grigorie Dimitrie Barbu, în Mănăstirea Motrului*, 25 septembrie 1846; *Cuvînt rostit către domnitorul Gheorghe Bibescu cu prilejul vizitării județului*

Dolj (1847); *Cuvîntare rostită în ziua Sfîntului Nicolae cu prilejul onomastice împăratului Nicolae al Rusiei* (6 decembrie 1848); *Cuvîntarea către domnul Țării Barbu Știrbei, rostită în 1849 cu ocazia vizitei făcute de domnitor la Mănăstirea Motru*. Ultima cuvîntare păstrată este un *Cuvînt pentru întîmpinarea episcopului Calinic al Rimnicului, cu prilejul vizitării Mănăstirii Gura Motrului* (25 iunie 1858).

Viața Arhimandritului Eufrosin Poteca, petrecută la Mănăstirea Gura Motrului, a fost exemplară, închinată rugăciunii și muncii, cugetării filozofice și meditației religioase. În această atmosferă, s-a stîns din viață la 10 decembrie 1858. Mormîntul, sub streșina sudică a bisericii, este acoperit cu lespede de marmură roșie. Pe ea, pelerinul citește cu emoție epitaful compus de ucenicul și admiratorul său, Ion Eliade Rădulescu: „Aici, cu trupul ce-ue Eufrosin Cuviosul / Cu suflul e-n ceruri, cu mintea-n cele scrise / Cu numele în școale, în inima junime / Te bucură, Eufrosin; potecile virtuții / Înguste și spinoase știuși a le străbate / Ai onorat viața de preot, de profesor / D-apostol al lui Hristu”.

Activitatea acestei iluștre personalități a monahismului românesc a fost analizată în studii competente, publicate în tratate, reviste, istorii și dicționare enciclopedice sublinînd aportul incontestabil adus promovării culturii teologice, filozofice, pedagogice, predicatotală și sociale. Pentru a ilustra gîndirea sa, vom prezenta numai cîteva idei, expuse mai ales în cuvîntări și prefețele cărților tipărite.

Aplicat predilect spre filozofie, Arhimandritul Eufrosin Poteca a devenit un gînditor de frunte al epocii sale. El dezvoltă, în special, „filozofia moralnică”, despre care zicea, că „scopul filozofiei mele privește spre a da înțelegere deplină ascultătorilor mei, că fără dreptate și economie, societatea politică nu poate sta... că cine contribuie mai mult, acela e cel mai nobil și mai cinstit; că a mai ține robi este împotriva firii, împotriva politicii sănătoase și împotriva sfîntei noastre credințe”.

Din filozofie, Arhimandritul Eufrosin Poteca a făcut un mijloc de aprofundare a teologiei, discipline care sint strîns unite și în slujba omului. El afirmă cu un adevărat credincios treburile „să crează și să cunoască pe Dumnezeu Tatăl a toată natura, să crează nemurirea suflutului și învierea morților”. Într-una din cuvîntările sale, zice: „Toți oamenii sintem, pentru că este Dumnezeu. Toți avem același început și același sfîrșit”. Conșvis de egalitatea tuturor oamenilor, cerea drepturi egale pentru toți. „Oricine poate să înțeleagă — afirma el — nobilitatea de obște a omenirii nu mai poate suferi nici a fi rob el însuși, nici a tine pe alții în robie”.

Pătruns de înalta concepție creștină despre valoarea omului, Eufrosin Poteca a depus eforturi deosebite pentru luminarea lui prin învățămîntul predat în limba română, arătînd că „aspirația cea mai mare a românilor treburile să fie o educație inteligentă, ca să scape odată de ocara neștinței”. Pentru realizarea acestui scop, elaborează metode noi, devenînd astfel un excelent pedagog. Despre una dintre aceste metode spune că „trebuie să îndeplinească două condiții: să înlesnească elaborearea teodată a ideilor în mîntea școlărilor și să ușureze însăși munca învățătorilor”.

Promotor al celor mai avansate idei ale timpului, ctitor de filozofie și învățămînt românesc, orator și gospodăru, publicist și luptător pentru dreptate socială, Arhimandritul Eufrosin Poteca rămîne în istoria țării noastre o iluștră personalitate și pildă de sacrificiu, pentru slujirea Patriei și Bisericii străbune.

Arhim. Veniamin Micle

Prof. Dr. Simion Radu — octogenar

Părintele prof. Dr. S. Radu s-a născut la 18 noiembrie 1906, în Mohu (lîngă Sibiu), dintr-o familie de țărani. Terminînd cinci clase primare în sat, la 1 sept. 1919, pînții îl înscriu la Școala normală „Andrei Șaguna” din Sibiu, pe care o termină în 1926. După un an în care funcționează ca învățător la Codlea, se înscrie la „Academia teologică „Andreiană” din Sibiu, în 1927 și o termină în 1931. Cum trece și examenul de bacalaureat la liceul „Gh. Lazăr” din Sibiu. În 1932, la recomandarea rectorului Nicolae Colan, se înscrie la Facultatea de Teologie din Cernăuți unde obține licența în 1935, trăînd o perioadă „Sfînta Taină a Pocănităi”, Prof. Dr. Vasile Loichită, îl cheamă la doctorat, dar tînașul preot amină, fiind angajat la ridicarea bisericii din Cristuru Secuiesc (Harghita). Urmează și seminarul pedagogic universitar din Cluj, cu scopul să devină profesor de religie, pe care-l absolvă în 1935. În 1937 se înscrie la examenul de capacitate pentru profesorii secundari de la Iași, examen pe care îl promovează.

În anii 1942—1944, urmează cursurile Facultății de Litere și Filozofie la Universitatea din Cluj-Sibiu și este licențiat în filozofie, filozofia culturii și sociologie, cu calificativul „Magna cum laude”, trăînd subiectul „Filozofia creștină, sinteză a gîndirii filozofice”.

În ian. 1948, se înscrie pentru doctorat la Facultatea de Teologie din București și este promovat doctor în 1949, trăînd subiectul: „Rubrica creștină și realitatea socială”, studiu critic de sinteză etico-socială, în 420 p.

În decursul vieții, Păr. S. Radu a ocupat postul de învățator în Codlea (1926—1927). După absolvirea Teologiei din Sibiu, în 1931, este numit profesor de religie la gimnaziul comercial din Hateg, 1931—1932, apoi, 1932—1938, este numit profesor la școala normală din Cristuru Secuiesc. Aici a fost ales și preot paroh în 1933 și a dezvoltat o importantă și intensă activitate pastorală, ridicînd o biserică în centrul orașului.

În anii 1938—1940, Păr. S. Radu a funcționat ca profesor de religie, titular la liceele de băieți și fete din Sighișoara.

La 1 sept. 1940, P. C. Sa se transferă la liceul „Gh. Lazăr”, din Sibiu, cu titlul de profesor titular

definitiv și funcționează pînă la 1 oct. 1948.

La liceul „Gh. Lazăr”, Păr. S. Radu a funcționat și ca profesor la Seminarul Pedagogic Universitar, în anii 1941—1945, chemat aici de către Prof. Univ. Onisifor Ghibu, director.

În anii 1944—1947, Păr. S. Radu a fost secretar al Despărțămîntului „Astra” Sibiu, ales cu actul nr. 634/1944, care l-a declarat membru fondator pe viață. A funcționat și ca profesor de matematică și fizică la ciclul II în Sibiu, 1948—1950. La 1 aprilie 1951, este numit asistent la Institutul Teologic Universitar Sibiu și i se încredințează seminariile de Teologie sistematică și Testamentul Vechi, Liturgică, Pastorală, Omiletică și Catehctică. A funcționat în acest post doar un an, ocupînd în continuare funcții administrative mai modeste. În 1958 este numit duhovnic II la Institutul Teologic Sibiu, post în care a lucrat 11 ani, pînă la pensionare, la 1 octombrie 1969, în vîrstă de 62/63 ani.

Idealul de care s-a călăuzit Păr. S. Radu în toată activitatea sa, a fost să dea Bisericii strămoșești preoți cu vocație, înduhovniciți, care să trăiască idealurile Evangheliei și să fie pildă de rugăciune și muncă, de slujire și jertfă în mijlocul poporului.

Părintele S. Radu s-a remarcat și printr-o merituosă activitate pe terenul scrisului teologic. Lista sa bibliografică cuprinde peste 100 de titluri.

Dar Păr. Prof. S. Radu are, apoi, o bogată activitate literară-teologică în presa bisericească din cuprinsul Patriarhiei Ortodoxe Române. Astfel în anii 1942—1946, a publicat 3 lucrări și 40 (patruzeci) de studii cu profil teologic-sistematic, filozofic, sociologic. Are, în manuscris, 22 (douăzeci și două) de lucrări în extensiune de peste 4000 (patru mii p.). Între acestea semnalăm: două teze de licență și două lucrări de doctorat în Teologie și Filozofie la București și Cluj.

La împlinirea acestei frumoase vîrste de 80 de ani îl dorim deplină sănătate și însemnate realizări în activitatea Pree Cucerniciei Sale, în continuare.

Pr. prof. Constantin Bradea

TATA

Tata-a fost un om de piatră, Mama-l îndemna adesea,
A-nfruntat orice nevoi. Pentru noi, deși n-a stat,
Pentru țara lui de glorie. Să s-apele pe cît poate.
A făcut cinci ani război. El a stat neaplecat.

A fost sclav la vremea dusă, A muncit la plug, la sapă,
Ce prin ani l-a tot lovit, A cărat în spate, greu,
Nu s-a plîns, a stat de stîncă, A fost pentru timp ca vita,
A rămas nebiruit. Pentru noi un Dumnezeu.

A trudit din zori în noapte,
Dar cîstit, în chip și fel.
Cît i-a fost de aspră viața
Nu ne-a dat de lîngă el...

Virgil Carianopol

Sf. Apostol Pavel

(Continuare din pag. a 5-a)

felul acesta Sf. Pavel exprimă în termeni evident elnetistici o gîndire nouă încadrată de motivații pastorale creștine. „A se ține după propria judecată” — apostolul pare că vrea să spună că fiecare are dreptul să acționeze în conformitate cu propria-și conștiință. Se poate deci afirma că Sf. Pavel prin citatul din serisoarea către Romani, pune bazele unei noi culturi pastorale la care se face referință deseori în scrisorile sale (Rom. 2, 15; 9, 1; I Cor. 1, 10; II Cor. 1, 12; II Tes. 2, 2). Cu alte cuvinte, în soluțiile pastorale propuse de Sf. Pavel, nici un efort nu este cruțat pentru a conduce cu respect și-n deplină libertate conștiințele acelor care aderă la Hristos. Insuși Sf. Pavel, prin viața sa, se prezintă ca o pildă în acest sens: „conștiința mea, ce-drept, nu-mi reproșează nimic” (I Cor. 4, 4). Este semnificativ faptul că termenul „conștiință” se îmbogățește în viziunea Sf. Pavel cu valențe specifice creștine, grație raportului nou stabilit între om și Creator în virtutea dragostei și a credinței prin Iisus Hristos. În felul acesta judecata și conștiința omului devin pentru Sf. Pavel doi piloni importanți ai unei structuri pastorale inedite și curajoase.

e) Virtuțile umane — obiectiv de atins

„Fraților, tot ceea ce este adevărat, nobil, drept, curat, plăcut, tot ceea ce poate fi bun în virtute și în aprecierea oamenilor, iată ce trebuie să vă preocupe.” (Filip. 4, 8)

Acest text este fundamental pentru identificarea orientărilor umaniste ale Apostolului Pavel. Este posibil

ca el să fi preluat respectiva listă de virtuți în forma lor actuală din ambientul grec contemporan. Sf. Pavel confirmă prin acest citat, demn de luat în seamă, o deschidere semnificativă spre lumea timpului său și nu atît spre valorile tradiționale biblice.

Termenul central în textul citat mai sus este *virtute* (= *areté*), folosit de Sf. Pavel numai în acest citat, de unde și dificultatea de a delimita exact sensul său. Înțelegerea precisă a termenului „virtute” în acest caz este condiționată de sensul profan ori religios pe care îl primesc ceilalți termeni enumerați în prealabil; fără îndoială cel de-al doilea sens este cel exact. În această situație, lista celor șase virtuți, chiar dacă la prima vedere sugerează o perspectivă semantică evident stoică, confirmă totuși preocuparea Sf. Pavel de a prezenta, sub un mobil umanist nou, apelul său adresat Filipenilor „de a se ține astfel tari în Domnul” (4, 1).

Nu este aceasta unica ocazie în care Sf. Pavel insistă pe lîngă credincioșii săi folosind un vocabular în termeni umanisti (Rom. 12, 20; Efes. 5 9). El utilizează în activitatea sa pastorală toate mijloacele de care dispune pentru a se face înțeles și pentru a face atractivă învățătura lui Hristos. El invită creștinii din Filipi să facă binele și să nu închidă ochii la valorile acestei lumi, dimpotrivă aceste valori sînt parte integrantă a lumii iar creștinilor le este îngăduit să aleagă tot ceea ce se prezintă ca virtute autentică pentru a-1 sluji pe Hristos. Cele două imperative din finalul versetelor 8 și 9 întăresc și mai mult spiritul pastoral deschis al lui Paul: „iată ce trebuie să vă preocupe”, „iată ce trebuie să practicați”.

f) Concluzie

Considerațiile, deși sumare, asupra unor aspecte pastorale pauline ne conduc la următoarele concluzii:

1. Sf. Pavel nu este apostolul compromisirilor ușoare, dimpotrivă el știe să apere cu clarviziune „Evanghelia lui Hristos” (Gal. 1, 7) cu toate implicațiile de natură pastorală ce decurg de aici. După părerea sa, creștinul este angajat total într-un proces al cărui scop este să ajungă la „cunoașterea Fiului lui Dumnezeu și edificarea omului desăvîrșit, în măsura vîrstei care realizează plinătatea lui Hristos” (Efes. 4, 13).
2. Datorită realismului său teologic, Sf. Pavel dezvoltă o pastorală inedită de tip umanist. El fructifică în acest scop toate resursele interioare ale omului, care să conclueze la realizarea a ceea ce el numește „omul cel nou”, creat după asemănarea lui Dumnezeu, în dreptate și în sfîntința adevărului” (Efes. 4, 24).
3. Prin activitatea sa pastorală, Sf. Pavel ne oferă o lecție de respect față de valorile umane. Aspectul important care ne menține în contact cu el este convingerea, eliberatoare și stimulantă, că religia creștină, oferindu-l pe Hristos, nu numai că nu minimalizează omul natural, nu mutilează posibilitățile de cercetare și acțiune, nu-i îngustează idealul de cucerire științifică sau tehnică, dar ridicîndu-l în mod divin pe culmile existentei sale, îl însuflețește și-i exaltă sinceritatea și profunzimea umanismului propriu.

BIBLIOGRAFIE CONSULTATĂ:

Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament (Kittel)

J. Levie, „Les valeurs humaines” dans la Théologie de Saint Paul”, Biblica (1959), 800—814.

E. Lohmeyer, Der Brief an die Philipper, Kolosser und an Philemon, 1956, Göttingen.

W. Egger, Philipperbrief (in Die Neue Echte Bibel), 1985, Würzburg.

Sărbătorirea zilei Patronilor Institutului Teologic Universitar din Sibiu

La 30 ianuarie, Ortodoxia ecumenică prăznuiește ziua Sfinților Ierarhi Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz și Ioan Gură de Aur.

Din anul 1936, când a avut loc primul congres al profesorilor de teologie, la Atena, această zi a devenit și sărbătoarea patronală a instituțiilor de învățământ teologic ortodox din întreaga lume, Sfinții Trei Ierarhi fiind socotiți nu numai modele de dascăli și preoți cu înaltă cultură, dar și de tineri creștini dornici de a-și împodobi sufletul cu cele mai alese virtuți și a-și îmbogăți mintea cu cele mai folositoare învățături din domeniul disciplinelor teologice și laice.

La Sibiu, sărbătorirea Sfinților Trei Ierarhi a început prin oficierea, în catedrala mitropolitană, a Sf. Liturghii de către P.S. Episcop Gherasim al Rîmnicului și Argeșului, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi dintre profesorii Institutului, consilierii eparhiali și preoții de la catedrală.

La momente potrivite, P.S. Sa a hironit într-un preot și diacon pe doi dintre absolvenții Institutului nostru, subliniindu-se în acest fel, menirea de înaltă responsabilitate a școlilor teologice de a pregăti slujitori vrednici ai Sf. altare.

Predica zilei a fost rostită de către pr. prof. Dumitru Abrudan, prorectorul Institutului.

La ora 13 a avut loc, în aula, festivitatea dedicată aniversării patronilor.

P.C. arhid. Constantin Voicu, rectorul Institutului a rostit un cuvânt de deschidere salutînd prezența în mijlocul profesorilor și studenților a înalt Prea Sfințitului dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului și a P.S. Episcop Gherasim al Rîmnicului și Argeșului, invitat de conducerea Institutului, dat fiind

faptul că, la Sibiu, studiază în prezent 30 de fii duhovnicești de pe raza eparhiei pe care P.S. Sa o păstorește.

În continuare P.C. protos. dr. Casian Crăciun, spiritual-asistent, a expus tema: „Sfinții Trei Ierarhi — modele de urmat pentru tinerii teologi.”

Corul studenților, dirijat de către P.C. arhid. lector Ioan Popescu, a executat mai multe bucăți corale adecvate momentului, din compozitori autohtoni.

A vorbit apoi P.S. Episcop Gherasim, care s-a referit la strînsele legături ce au existat permanent între românii de pe ambele versante ale Carpaților și în special între cei din ținuturile vîlcene și cei din zona Sibiului. P.S. Sa a amintit momente deosebit de evocatoare din istoria acestor relații cum au fost legăturile strînse și corespondența între două mari personalități ale Bisericii noastre: Sf. Ierarh Calinic, episcopul Rîmnicului și mitropolitul Andrei Șaguna al Transilvaniei.

În încheiere a luat cuvîntul I.P.S. Mitropolit Antonie, care a rostit, cu acest prilej, obișnuita cuvîntare festivă pe care o prezintă anual, în fața studenților, de la înscăunarea sa la cîrma Mitropoliei Ardealului.

I.P.S. Sa a vorbit despre responsabilitatea misiunii preoțești și despre datoria studenților teologi de a-și dobîndi o temeinică pregătire, nezezînd să cerceteze și domeniile culturii laice, acestea lărgindu-le orizontul spiritual. Sf. Trei Ierarhi le pot servi de exemplu, în această privință.

Înaltul Ierarh a exprimat mulțumiri și tuturor factorilor bisericicești și de stat pentru sprijinul acordat spre bunul mers al Institutului nostru teologic, care a pășit de curînd în cel de-al treilea secol de existență.

Trecerea la cele veșnice a Pr. prof. dr. GRIGORIE MARCU

În numărul din 1 ianuarie a.c., al ziarului nostru, am omagiat, printr-un substanțial articol semnat de pr. prof. dr. Vasile Mihoc, personalitatea alesului între preoți — prof. dr. Grigorie Marcu, cu ocazia împlinirii venerabilei vârste de 75 de ani (S-a născut la 7 decembrie 1911).

A fost însă voia Domnului ca la scurtă vreme după aceasta să-l cheme pe vrednicul Său slujitor la Sine, părintele prof. dr. Grigorie Marcu, fost rector al Institutului Teologic Universitar din Sibiu între 1976—1979, trecînd la cele veșnice luni, 21 ianuarie a.c.

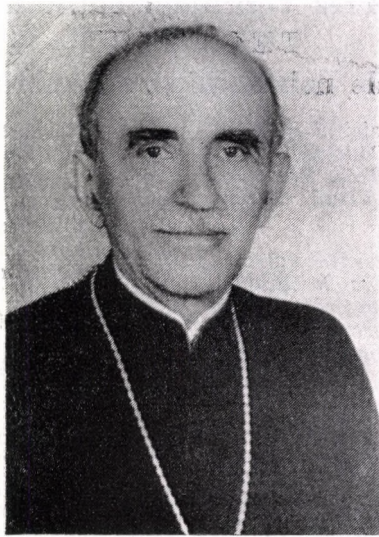
Sicriul cu corpul neînsuflețit al adormitului în Domnul a fost depus în capela Institutului Teologic, unde a fost privegheat de către membrii familiei, profesori și studenți.

Slujba înmormîntării a avut loc joi, 24 ianuarie, în catedrala mitropolitană, fiind oficiată de către P.S. Episcop Vasile al Oradei, înconjurat de un impresionant sobor de preoți și diaconi alcătuit din profesorii de la institut, consilierii, foști studenți ai pururea pomenitului profesorului Grigorie.

Au participat la funeralii: — P.S. Episcop Emilian al Alba Iuliei, împreună cu colaboratorii ai P.S. Sale;

— O delegație a Episcopiei Evanghelice C.A. din România și a Institutului Teologic Protestant Unic de Grad Universitar, ramura Sibiu, alcătuit din: prof. dr. Cristoph Klein — vicar, prof. dr. Hermann Pitters — prorector, prof. dr. Hans Klein;

— prof. dr. Hermann Binder, fost vicar al Episcopiei Evan-

ghelice C.A., în calitate de coleg și prieten;

— Pr. prof. dr. C-tin Cornițescu, delegatul Institutului Teologic Universitar din București;

— Arhid. prof. Constantin Bra-dea și pr. Stelian Tofană, reprezentanți ai Arhiepiscopiei Vadului, Feleaacului și Clujului.

La căpătîiul adormitului în Domnul au rostit cuvîntări:

1. Arhid. prof. dr. C-tin Voicu, rectorul Institutului Teologic Universitar din Sibiu, care după ce a exprimat profundul regret pentru greaua pierdere pe care o suferă instituția noastră, slujită în mod pilduitor de pr. prof. dr. Grigorie Marcu vreme de aproape o jumătate de secol, a dat citire telegramelor de condoleanțe trimise de către:

— P.F. Patriarh Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române;

— I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, aflat într-o misiune ecumenică la Geneva.

— I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, în calitate de fost coleg la institut și de întîistător al uneia dintre eparhiile sub oblăduirea cărora se află așezămîntul nostru teologic.

2. Pr. prof. dr. Vasile Mihoc, care a conturat profilul moral-spiritual al distinsului profesor, vrednicului preot și luminatului cetățean dr. Grigorie Marcu.

3. Pr. prof. dr. Constantin Cornițescu, care a transmis condoleanțe din partea Institutului Teologic Universitar din București și a evidențiat marile merite ale celui adormit în îmbogățirea patrimoniului teologic al Ortodoxiei românești.

4. Prof. dr. Hermann Pitters, prorectorul Institutului Teologic Protestant Unic de Grad Universitar ramura Sibiu, care s-a referit la contribuția excepțională adusă de pr. prof. Grigorie Marcu la promovarea ecumenismului și a unor strînse și frățesti relații între instituțiile noastre de învățământ teologic.

5. Pr. prof. onorar dr. Nicolae Neaga, care a vorbit în calitate de coleg de generație și de prieten apropiat.

6. P.S. Episcop Vasile al Oradei, care a exprimat prețuirea Bisericii Ortodoxe Române, a Sf. Sinod pentru prestigioasa personalitate a teologului savant dr. Grigorie Marcu și a adresat cuvinte de mîngiere familiei îndoliate și Institutului teologic pentru ireparabila pierdere suferită.

Într-o atmosferă de pioasă reculegere, toți cei prezenți l-au condus pe vrednicul de pomenire pr. prof. dr. Grigorie Marcu la lăcașul de veșnică odihnă.

Dumnezeu să-l odihnească și cu dreptii să-l numere.

Pr. prof. D. Abrudan

PAMFIL MATEI, Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român (ASTRA) și rolul ei în cultura națională 1861—1950.

Referindu-se la instituțiile culturale ale românilor din perioada regimului austro-ungar, în special la cea mai importantă și puternică dintre ele, *Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român*, „Cartea secretă”, din 1907, scrisă exclusiv pentru uzul guvernului ungar, afirma în Secțiunea a VII-ea (dedicată acestora, n.n.) că, „de la întemeiere (1861) și pînă astăzi a servit fără întrerupere scopurile naționaliste române, fiind unul din principalii factori ai agitației separatiste române și cel mai periculos element din punct de vedere al politicii de stat ungar”. Este o apreciere convingătoare despre rolul excepțional pe care l-a îndeplinit *Asociațiunea* în întărirea conștiinței și solidarității naționale a poporului român, într-o vreme cînd românii transilvăneni traversau o grea etapă sub raportul existenței lor naționale.

Despre *Asociațiunea* sibiiană, s-a scris relativ mult de-a lungul deceniilor, în parte chiar de către trudiții ai săi, mai ales la momente de bilanț. De asemenea, în ultimele două-trei decenii au fost relevate meritele culturale și politice ale *Asociațiunii* în studii și articole, s-au făcut aprecieri și chiar prezentări mai ample ale activității sale și în lucrări cu caracter de sinteză. Dar o lucrare care să investigheze după criteriile științifice această vastă, complexă și importantă expresie a mișcării politice și culturale care a fost *Asociațiunea* și să realizeze aceasta pentru întreaga sa existență de nouă decenii, nu am avut pînă acum.

Cartea cercetătorului sibiian, dr. Pamfil Matei, „*Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român*” (ASTRA) și rolul ei în cultura națională 1861—1950 (Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986), apărută în această toamnă, cînd am omagiat împlinirea a 125 de ani de la întemeierea acestei adevărate Academii ardeleno-românești, vine să îndepărteze această lacună. O carte necesară, așteptată, binevenită deci. A încerca să cuprindă uriașa și diversă activitate a acestei Academii transilvănene, de interes național — legată nemilcitat de numele ilustre ale lui Andrei Șaguna, George Barițiu, Timotei Cipariu, Andrei Bărbănteanu, Vasile Goldiș, Octavian Goga, Ion Agărbiceanu, Ion Lupaș ș.a. — în cca. 300 de pagini este o întreprindere temerară. Autorul a reușit în întreprinderea sa, dovadă a unei

cercetări îndelungate și pasionate, care i-a permis să cunoască în amănunt *Asociațiunea*. Astfel se explică excelența sintezei și dozarea atentă și echilibrată a componentelor activității *Asociațiunii* în cele opt capitole propriu-zise ale cărții.

Autorul prezintă antecedentele *Asociațiunii*, eforturile îndelungate și stăruitoare depuse pentru întemeierea sa, arătînd că asociația culturală din Sibiu marchează doar o etapă — extrem de importantă de altfel — într-un șir întreg de încercări (și realizări) ale românilor de pe întreg cuprinsul geografic românesc, de a organiza societăți culturale, prin intermediul cărora să se servească interesele emancipării materiale și spirituale a românilor; după cum ne este pe larg înfățișată și activitatea *Asociațiunii* pînă la 1918, consolidarea sa organizatorică, lărgirea sferei sale de cuprindere, diversitatea impresionantă de mijloace, forme și instituții prin care a fost urmărită făurirea unității întregii românimi: de la studii și cercetări, conferințe, prelegeri și broșuri pentru masele de țărani și pînă la ocrotirea familiei și a copilului sau sprijinirea meseriașilor, însoțirilor agricole, cooperativei, băncilor populare. Se insistă asupra programului de cercetare în diferite domenii ale științei, justificînd afirmațiile că *Asociațiunea* a izvorit din aceeași concepție și din același imperativ ca și *Academia Română*, a premers-o și a suplinit-o în unele domenii de cercetare și activitate culturalizatoare.

Meritul mare al cărții cercetătorului sibiian constă în prezentarea în detaliu a activității *Asociațiunii* după înfăptuirea statului național unitar, contribuția sa efectivă la culturalizarea poporului român, la dezvoltarea conștiinței sale naționale, insistîndu-se în egală măsură asupra împlinirilor, ca și asupra unor perioade contradictorii și inegale, demonstrînd însă că, pînă în pragul vremurilor noi, *Asociațiunea* a fost departe de a-și fi încheiat misiunea sa culturalizatoare, profund patriotică.

Desprindem cu claritate din lectura atentă a cărții rolul de o covîrșitoare însemnătate pe care *Asociațiunea* l-a îndeplinit în frontul românesc, în lupta pentru înfăptuirea idealului unității naționale, pentru cimentarea și dezvoltarea conștiinței naționale a poporului român.

Prof. Mihai Racovițan

Slujba de binecuvîntare a paraclisului Institutului Teologic Universitar din Sibiu

În grija sa pentru formarea unor vrednici slujitori ai Bisericii ortodoxe transilvănene, Mitropolitul de piosă amintire dr. Nicolae Bălan a înzestrat în 1935 Școala teologică de la Sibiu cu un frumos paraclis, care servește în egală măsură și reședința mitropolitană. Iconostasul, adus de vrednicul ierarh din parohia Bungard, de lângă Sibiu, este o piesă brîncovenească deosebită valoare artistică.

Pictura executată de Anastase Demian se numără între reali-

zările de prestigiu ale acestui binecuvîntat pictor.

Datorită îndelungatei folosiri, interiorul paraclisului a impus unele restaurări, mai ales la soclu. Totodată se cuvenea îmbrăcat în haina picturii și un spațiu rămas alb în absida altarului.

La îndemnul I.P.S. Antonie al Ardealului și cu contribuția benevolă a seriei de preoți de la cursurile misionar-pastorale din vara care a trecut, s-au executat lucrările de renovare și

SIMPOZION BISERICESC INTERNAȚIONAL

LA SOFIA

Academia teologică din Sofia a marcat cea de a 1100 aniversare a venirii în Bulgaria a ucenicilor Sfinților Ciril și Metodiu printr-un Simpozion internațional la care au participat aproximativ 100 de persoane, dintre care 40 de peste hotare din 17 țări.

Cu binecuvîntarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, din partea Bisericii Ortodoxe Române la Simpozion a participat o delegație condusă de către P.S. Episcop Epifanie al Buzăului din care au mai făcut parte P.C. Arhid. prof. Constantin Voicu, Rectorul Institutului Teologic din Sibiu, Diac. prof. Aurel Jivi de la același Institut și P.C. Preot Alexandru Șchiopu, parohul Bisericii Ortodoxe Române de la Sofia.

Deschiderea solemnă a Simpozionului s-a făcut în ziua de 25 noiembrie, ziua în care Biserica Ortodoxă Bulgară cinstește pe Sf. Clement de Ohrida, unul dintre ucenicii Sfinților Ciril și Metodiu și patron al așezămîntului teologic de la Sofia.

După Sf. Liturghie, săvîrșită în Paraclisul Academiei teologice, au început lucrările propriu-zise, de față fiind și Sanctitatea Sa Patriarhul Maxim și alți membri ai Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare, precum și reprezentanți ai autorităților de stat și ai forurilor științifice din R.P. Bulgaria.

În cuvîntul rostit cu acest prilej, Sanctitatea Sa Patriarhul Maxim a evocat contribuția ucenicilor Sfinților Ciril și Metodiu la dezvoltarea culturii și vieții spirituale în Bulgaria.

Cuvînte de salut au fost adresate de către reprezentanții Bisericii Ortodoxe surorii prezenți la Simpozion. P.S. Episcop Epifanie, vorbind

cu acest prilej, a apreciat și subliniat importanța contribuției ucenicilor Sfinților Ciril și Metodiu pentru cultura poporului bulgar prin traducerea Sf. Scripturi și a cărților de cult în limba slavă. Ca fost student al acestei instituții teologice și-a exprimat bucuria de a participa la această aniversare. P.S. Sa a transmis din partea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist urări de succes lucrărilor Simpozionului.

Lucrările Simpozionului s-au desfășurat în cadrul a trei secții. În secția „Probleme teoretice teologice” P.C. Rector Constantin Voicu, care a fost co-președintele al acestei secții, a prezentat referatul „Autori patristici în spațiul carpato-danubianopontic pînă în secolul al IX-lea”. În ziua următoare, în cadrul secției de Istorie bisericească, Diac. prof. Aurel Jivi a prezentat referatul „Creștinismul pe teritoriul României pînă în secolul al IX-lea”.

Încheierea lucrărilor Simpozionului a avut loc în ziua de 27 noiembrie printr-o ședință plenară, după care a fost prezentat un film istoric dedicat epocii respective.

În timpul sederii la Sofia, delegația Bisericii noastre a asistat la un concert religios dat de Corala preoților din capitala Bulgariei, în ziua de 21 noiembrie, la care erau de față unii ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Bulgare în frunte cu Sanctitatea Sa Patriarhul Maxim. În cadrul recepției care a urmat, Conducătorul Bisericii Ortodoxe Bulgare a evocat în cuvinte călduroase participarea Sanctității Sale la intronizarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Delegația Bisericii Ortodoxe Române a participat și la serviciile religioase oficiate în acest timp la Sofia. În

de pictare a spațiilor amintite.

În ziua de 2 februarie a.c., la sărbătoarea întîmpinării Domnului, I.P.S. Sa a săvîrșit binecuvîntarea paraclisului, oficiînd Sf. Liturghie, iar în final stropind cu apă sfințită altarul și naosul. Au participat profesorii și studenții Institutului.

Predica zilei a fost rostită de P.C. pr. prof. Ilie Moldovan.

În final a adresat un cuvînt de învîțătură I.P.S. Mitropolit Antonie, care a pus la inima studenților îndatorirea de a îmbina armonios pregătirea duhovnicească cu cea teologică și cultural-cetățenească.

Duminica din 23 noiembrie P.S. Episcop Epifanie, fiind invitat, a oficiat Sf. Liturghie împreună cu Sanctitatea Sa Patriarhul Maxim și ceilalți membri ai Sf. Sinod bulgar în Catedrala „Alexandru Nevski”.

În dimineața aceleiași zile membrii delegației au făcut o vizită la Ambasada R.S. România din Sofia unde, împreună cu ceilalți cetățeni români aflați în Bulgaria, și-au depus semnăturile în cadrul Referendumului pentru reducerea de către țara noastră cu 5% a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare. Cu acest prilej delegația Bisericii noastre a fost primită de către Domnul Ambasador Vasile Pungan.

În seara zilei de 23 noiembrie a fost vizitată biserica ortodoxă română din Sofia și a avut loc o întîlnire cu o parte din credincioșii parohiei. În cuvîntul rostit aici, P.S. Episcop Epifanie a împărtășit celor prezenți binecuvîntarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și l-a îndemnat pe membrii parohiei să nu-și uite țara de obîrșie, să fie uniți în cuget și simțiri și să fie cetățeni loiali ai țării în care trăiesc.

Participarea delegației Bisericii Ortodoxe Române la Simpozionul bisericesc internațional de la Sofia se înscrie ca o nouă contribuție a Bisericii noastre la întărirea colaborării pan-ortodoxe.

Diac. prof. Aurel Jivi

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

Din A G E N D A Prea Fericitul Patriarh TEOCTIST

pe lunile noiembrie și decembrie 1986

● Luni, 24 noiembrie 1986, **Prea Fericitul Patriarh Teoctist a primit pe D-l Arhitect Constantin Marinescu, de origine română din U.S.A., Președintele ACIER, însoțit de D-l Prof. Virgil Cîndea, Secretarul Asociației „România”.**

● Joi, 27 noiembrie 1986, **Prea Fericitul Patriarh Teoctist a primit pe D-l Constantin Mitsotakis, președintele Partidului „Noua Democrație”, din Grecia, însoțit de un grup de colaboratori. La primire au luat parte P.S. Episcop Nifon Ploieșteanul, Vicar-patriarhal și P.C. Pr. Alex. Tudor, Consilier patriarhal.**

● Marți, 16 decembrie 1986, **Prea Fericitul Patriarh Teoctist a primit pe P.S. Episcop Dr. Ioan Robu, Conducător al Arhiepiscopiei Romano-Catolice din București. P.S. Sa a fost însoțit de Monseniorul Petru Gherghel de la Iași, Provicar al Arhiepiscopiei Romano-Catolice din București.**

● Miercuri, 17 decembrie 1986, **Prea Fericitul Patriarh Teoctist a luat parte la deschiderea ședinței Comisiei române de istorie eclesiastică comparată, care s-a ținut la Institutul Teologic din București.**

● Joi, 18 decembrie 1986, **Prea Fericitul Patriarh Teoctist a primit pe Excelența Sa D-l Jan Koninckx, Ambasadorul Belgiei la București, în-**

tr-o vizită de curtuozie. A fost de față P.S. Episcop Nifon Ploieșteanul, Vicar-patriarhal.

Prea Fericitul Patriarh Teoctist a primit pe Excelența Sa D-l Gaudenz Von Salis, Ambasadorul Belgiei la București. A fost de față P.S. Episcop Nifon Ploieșteanul, Vicar-patriarhal.

Prea Fericitul Patriarh Teoctist a luat parte la seara de colinde de Crăciun și Anul Nou prezentate de studenții Institutului Teologic Universitar din București.

● Vineri, 19 decembrie 1986, **Prea Fericitul Patriarh Teoctist a primit pe Excelența Sa D-l Sergio Catani, Ambasadorul Italiei la București. A fost de față P.S. Episcop Nifon Ploieșteanul, Vicar-patriarhal.**

Prea Fericitul Patriarh Teoctist a primit pe Excelența Sa D-l Demetrio Boelsner, Ambasadorul Venezuelei la București. A fost de față P.S. Episcop Nifon Ploieșteanul, Vicar-patriarhal.

Prea Fericitul Patriarh Teoctist a luat parte la seara de colinde de Crăciun și Anul Nou prezentate de elevii Seminarului Teologic din București.

● Simbătă, 20 decembrie 1986, **Prea Fericitul Patriarh Teoctist a primit pe Excelența Sa D-l Charles S. Van Strate, Ambasadorul Olandei la București. A fost de față P.S. Episcop Nifon Ploieșteanul, Vicar-patriarhal.**

SIBIU

iar între 16 și 25 ianuarie la lucrările Comitetului Central al C. E. B.

Duminică, 18 ianuarie a.c., împreună cu P.S. Episcop vicar-patriarhal Vasile Tîrghoveanu, I. P. S. Sa a slujit la parohia ortodoxă română din Geneva, după care a participat la o agapă, împreună cu toți credincioșii.

Simbătă, 24 ianuarie 1987, I. P. S. Mitropolit Antonie a luat parte la serbarea Unirii Principatelor, organizată de asociația culturală românească „George Coșbuc” din Geneva, cu care prilej I. P. S. Sa a vorbit despre: „24 ianuarie în istoria și conștiința românilor.” Cu același prilej, pr. Alexandru Joiță, aflat la studii la Institutul ecumenic de la Bossey (Elveția), a vorbit despre „Mihai Eminescu, luccafăr al poeziei românești”.

CLUJ

cu vrednicie de preotul paroh Șerban Nicu Dorel. La sfârșitul Sf. Liturghii, P.S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învățătură.

● Luni, 8 decembrie 1986, I. P. S. Arhiepiscop Teofil a primit pe Sergio Catani — ambasadorul Italiei la București, care împreună cu soția, a făcut o vizită în municipiul Cluj-Napoca.

● Duminică, 14 decembrie 1986, în Catedrala arhiepiscopală din Cluj-Napoca, în cadrul slujbei vespertine, corul elevilor Seminarului Teologic din Cluj-Napoca, dirijat de pr. prof. Vasile Stancu, a susținut un reușit concert de colinde, la care a asistat un mare număr de credincioși.

● Duminică, 21 decembrie 1986, P.S. Episcop vicar Iustinian Maramureșanul a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica parohiei Sf. Arhangheli din Cluj-Napoca, păstorită cu vrednicie de P.C. pr. Opreș Nicolae. P.S. Sa a rostit un cuvînt de învățătură. La sfârșitul Sf. Liturghii, corul parohiei, pregătit și dirijat de P.C. pr. O. Picu — cons. eparhial, a prezentat un frumos concert de colinde.

În aceeași zi, seara, după slujba vespertină, în prezența P.S. Episcop vicar Iustinian și a unui impresionant număr de credincioși, corul catedralei arhiepiscopale, dirijat și pregătit cu competență de P.C. Arhid. prof. Ioan Brie, a prezentat îndătinat concert de colinde, care a desfășurat duhovnicește pe toți cei prezenți.

În seara aceleiași zile, în prezența I. P. S. Arhiepiscop Teofil și a unui mare număr de credincioși, după slujba vespertină, corul parohiei Sf. Dumitru din municipiul Cluj-Napoca, a susținut un reușit concert de colinde, care s-a bucurat de aprecierea deosebită a ascultătorilor.

ALBA IULIA

mei celei mari însoțită de un cuvînt de învățătură al P.S. Sale.

În cursul după-amiezii P.S. Sa a primit vizita ecumenică a Excelenței Sale Episcopul Jakob Antal al Episcopiei Romano-Catolice de Alba Iulia, întreținându-se în spiritul bune înțelegeri și dragostei frățestii în Mintuitorul Hristos.

● Duminică, 11 ianuarie a.c., P.S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhierescă în parohia Bărăbant. După cuvîntul de învățătură rostit, P.S. Sa a apreciat strădania credincioșilor din această parohie în frunte cu preotul lor, de a repara biserica parohială, care este acum pregătită pentru pictură.

● Marți, 13 ianuarie a.c., P.S. Episcop Emilian a răspuns vizitei făcută cu o săptămîni înainte de Excelența Sa Jakob Antal, Episcopul Eparhiei Romano-Catolice de Alba Iulia.

● În perioada 19—23 ianuarie au avut loc la Centrul Eparhial cursurile misionare de scurtă durată, seria a XVII-a cu participarea a 20 preoți din cele opt protopopiate și a P.P. CC. Pr. prof. Mircea Păcurariu, Pr. prof. Vasile Mihoc și Pr. prof. Ioan Mihăițan de la Institutul Teologic Sibiu.

ORADEA

Satu-Mare, în urma lucrărilor de înnoire exterioră și interioară din ultimii ani, în special prin împodobirea ei cu pictură. În ziditorul cuvînt de învățătură, ierarhul a lăudat spiritul de sacrificiu al credincioșilor, înmînd scrisori arhieresti de apreciere și felicitare episcopilor Ioan Cădar și Valer Bărbuș. Pentru rodnicia activității pastorale și gospodărească, atît în filie cît și în matra Potău, în cei 8 ani de preoție, împliniți chiar în această zi, preotul Ioan Roman a fost distins cu rangul de iconom.

În după-amiaza aceleiași duminici, chiriariul a săvîrșit, în legătură cu vecernia, și slujba de binecuvîntare a bisericii din parohia-matră Potău, prot. Satu-Mare, în urma lucrărilor de reparații exterioare, prin tencuirea în terasit și prin împodobirea frontispiciului cu nouă icone, executate foarte reușit în mozaic, iar în interior prin restaurarea picturii și zugrăvelii, precum și prin înzestrarea cu un clopot nou. Răspunsurile au fost date cu multă însoțire de corul parohial, care a împlinit aceeași înălțătoare misiune și în filia Lunca Potăului, învrednicindu-se de aprecierile arhierestice. În cuvîntul de învățătură al acestuia, s-au exprimat cuvinte de apreciere bunilor credincioși pentru jertfelnicie, membrii Consiliului parohial pentru largul sprijin, iar preotului paroh Ioan Roman, pentru statornică strădanie, înmîndu-i-se acestuia scrisoare arhierescă de felicitare, ca și episcopilor Gheorghe Buzilă și Gheorghe Pop.

● În cursul lunii noiembrie, s-au săvîrșit următoarele hirotonii de preoți: Pop Pavel, absolvent de seminar, la data de 6 noiembrie 1986, pentru parohia Ban, prot. Șimleul-Silvaniei; Boboș Liviu, absolvent de seminar, la data de 7 noiembrie 1986, pentru parohia Gălășeni, prot. Zalău, și licențiatul în teologie Laurian Lucian, arhivist la Centrul eparhial, intru diacon.

● Duminică, 30 noiembrie 1986, după săvîrșirea Sf. Liturghii arhieresti și chemarea Duhului Sfînt, în Paraclisul episcopal s-au desfășurat la Centrul Eparhial, sub președinția P.S. Episcop Vasile, lucrările Adunării Eparhiale pe anul 1986, marcînd o nouă legislatură de patru ani. În partea I a ședinței, s-a procedat la validarea mandatelor noilor alesi, clerici și mireni, precum și la constituirea celor patru comisii de lucru, împreună cu alegerea celor trei delegați în Adunarea Națională Bisericească, a membrilor în Consiliul Eparhial și a celor din Consistoriul Eparhial, toți alesi pe întreaga durată a noii legislaturi. În partea a II-a, s-au citit referatele asupra rapoartelor de activitate pe 1986 ale secțiilor bisericăscă, culturală și economică de la Centrul Eparhial, care — după discuții purtate în spirit critic — puse la vot, au fost aprobate în unanimitate de plenum Adunării. În cuvîntul de deschidere, ca și în concluzii, P.S. Episcop Vasile, o dată cu aprecierile obiective asupra bogatei activități în toate sectoarele, în cuprinsul întregii eparhii și la Centrul eparhial, a relevat cu pregnanță împrejurările de puternic entuziasm patriotic în care se desfășoară sesiunea Adunării Eparhiale din 1986. Entuziasmul, a spus vorbitorul, este determinat de Referendumul din data de 23 noiembrie 1986, inițiat de Conducerea Patriei noastre, de Domnul Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii, la care preoțimea și credincioșii noștri, alături de întregul popor, au spus un DA răspicat la hotărîrea țării noastre de a reduce cu 5%, încă în acest an, armamentele, efectivele și cheltuielile militare, reconfirmînd prin aceasta, a subliniat P.S. Sa, vocația de pace a poporului român și dînd un exemplu și un imbold și altor state în acest sens.

În prezua sesiunii, în cadrul ședinței Consiliului Eparhial s-au citit rapoartele anuale de activitate întocmite de titularii celor trei secții ale Consiliului Eparhial, care — după discuții — au fost însușite cu recomandarea de a fi supuse spre dezbateri și aprobare, pe bază de referate, de către plenum Adunării Eparhiale.

Informăm cititorii noștri că în librăria eparhială, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35, se mai găsesc următoarele cărți:

- Iisus Hristos, viața noastră
- Arhiepiscopia Sibiului — pagini de istorie
- Biserica Ortodoxă Română, una și aceeași în toate timpurile
- Biserica Ortodoxă Română, în trecut și astăzi
- Biserica Sf. Nicolae — Șchei, Brașov.

Lucrările de mai sus pot fi cerute și ramburs, specificîndu-se adresa exactă a solicitantului.

Semnalăm... Semnalăm...

● Ne-a sosit nr. 42 (anul XI) pe luna octombrie-decembrie 1986 al revistei bilingve, româno-italiană, BISERICA ROMÂNĂ-NEASCĂ, editată de pr. Traian Valdman la Milano — Italia. În afară de știrile parohiale, versuri, aniversări (Mircea cel Mare), sint de remarcat: studiul „preotului Petre Gh. Coman din Florența, intitulat „Credința în înviere și rugăciunile pentru morți” (în limba română) și cel al preotului Traian Valdman „La catechesi nella chiesa ortodossa” (în limba italiană). În legătură cu aniversarea Unirii de la 1 decembrie 1918 revista publică discursul ținut la Alba Iulia de episcopul Dr. Miron Cristea, pe atunci al Caransebeșului. Un necrolog al fostului patriarh Iustin Moisescu semnează pr. prof. D. Abrudan. Printre semnatari mai figurează cu studii, versuri etc. pr. Gh. Vasilescu, pr. Nicu Lungu, Anca Suci, pr. Al. Stănculescu-Birda, Nica Stan, Nicolae Ruja, Maria Alumină, Ică Pessi și alții.

● AMERICAN-ROMANIAN REVIEW, vol. X, nr. 5—6, 1986, condusă de neobositul Theodore Andrica este dedicată lui Mircea Eliade, dar nu lipsesc din ea, ca întotdeauna, articole și informații istorice, folclorice, cu multe fotografii și cu pagini imbiabate de iubire pentru pămîntul românesc, pentru istoria și obiceiurile de acasă. Încă odată felicitări.

● În editura „Minerva” a apărut încă din 1984 o carte absolut indispensabilă pentru profesorii și studenții de teologie, și pentru oricine vrea să se introducă în importanta problemă a hermeneuticii, a interpretării corecte a textelor, și a metodelor de urmat. Cartea e semnată de Aurel Sasu și se intitulează: TEXTUL IPOTETIC, CONTRIBUȚII LA O ISTORIE A HERMENEUTICII ROMÂNĂȘTI (București, 1984, 200 p.). E de la sine înțeles că textul depășește aria românească, iar apelurile bibliografice merg adînc în istorie și în istoria teologiei creștine, făcînd din carte un instrument de referință, de erudiție și de neașteptată surpriză.

● Monahia Eustochia Ciucanu, publică în Editura M. M. S. o foarte cuprinzătoare monografie cu titlul „Măndăstirea Agapia” (184 p.), măndăstire pe care o cunoaște bine fiindu-i stareț de mai multă vreme. Un cuvînt înainte de P.F. Patriarh Teoctist remarcă atît rolul măndăstirii în istoria spiritualității românești, cît și valoarea cărții. O scurtă postfață, de fapt un fragment de perlă literară, semnează Arhim. Bartolomeu Valeriu Anania. Cartea este frumos împodobită cu ilustrații în culori și aduce istoria măndăstirii pînă la zi, nelipsind din ea portrete de starețe și amintiri despre scriitori și oameni de cultură care au vizitat-o, și-au făcut vacanțele acolo, au scris despre măndăstire și au lăsat acolo amintiri de neuitat. Stareța Eustochia Ciucanu și-a valorificat nu numai propria ei experiență monahală, acumulată în Agapia, ci și studiile teologice care o impun acum printre starețele de frunte ale măndăstirilor noastre de maici. Exemplul ei ar trebui urmat.

● George Alexe, cel care publică de unul singur în Detroit, U.S.A., revista „Romanian Communion” a adunat într-un volum o parte din poemele Anei Blandiana, în limba engleză, sub titlul „Don't be afraid of me” (Nu te teme de mine, Detroit, 1985). Pe ultima pagină, George Alexe creionează o bibliografie a poetei, iar la deschiderea volumului cititorul e întîmpinat de chipul poetei în albastru de cer de vară.

● Părintele Gabriel Popescu din Sydney, Australia, ne-a trimis o publicație intitulată „Statornicie creștină românească”, număr de Crăciun frumos întocmit, cu multe ilustrații, colinzi, gînduri de sărbători și urări de Anul Nou. Sperăm să fi adus în multe sălașuri de români bucuria colindului de acasă, cu „Ierul-ler” și cu „Bădica Traian”. Un gînd bun tuturor și de la noi.

● „Altarul străbun” (Anul XV, nr. 3/1986) care apare la Melbourne în Australia, publică un lung necrolog în legătură cu trecerea din viață a fostului Patriarh Dr. Iustin Moisescu, sub semnătura Pr. Gh. Speranță din Wellington, Noua Zeelandă. Pr. Dumitru Găină prezintă Biserica anglicană din Australia, iar Pr. Gabriel Popescu ultimele evenimente ecumenice. Pr. C-tin Iana de la Adelaide scrie despre Marele Mircea și Biserica strămoșească, cu prilejul împlinirii a 600 de ani de la urcarea sa pe tronul Țării Românești. Prof. George Șerban din București, care își adaugă sub semnătură „martor supraviețuitor al unirii Transilvaniei cu România”, scrie cu inimă mare și cuvînt viu despre „Marea Unire a Românilor înfăptuită la 1 decembrie 1918 la Alba Iulia”.

Revista își menține nivelul înalt cu care ne-a obișnuit.

● Al. Zub apare pe scena culturii românești cu un volum nou, intitulat „Cunoaștere de sine și integrare” (Jumimea, Iași, 1986, 279 p.), în care reunește o serie de studii, elaborate cu informația și exhaustivitatea cu care a început să ne obișnuim, devenind unul din exponenții cu adevărat valoroși ai culturii noastre contemporane. Cartea adună studii asupra eforturilor românilor de a-și defini o identitate proprie și de a se integra în istoria universală, precum spune chiar autorul în rezumatul francez de la sfîrșit. Bogat în informații bibliografice, deși cu aparențe de dispartitate între capitole, cartea face dovada unor convergențe care se prezintă ca un tot unitar și armonios.

● Apropieri pe cît de surprinzătoare, pe atît de interesante și posibile găsește N. Steinhardt între „Creangă, Dickens și Proust” (Viața Românească, LXXXI, 8, 1986, p. 6—9). Îmi vine să repet: între Creangă, Ion al nostru, al Amintirilor și al Poeziei din Humulești și, pe de o parte, cea corabie plină de cele mai diverse, complexe, întortochiate și adesea, ciudate caractere care iese spre lume din cețurile Albionului, și care se numește Dickens, iar pe de altă, acel introvertit sofisticat și ultraintelectual care se numește Proust. Evident, N. Steinhardt nu ignora distanțele, dar căutarea apropiierilor e prin ea însăși un act de sincronizare culturală, de contribuție la universalizarea culturii noastre. Cărturarul de la Rohia este explorator îndrăzneț în spații nebănuite. Bine ar fi ca astfel de înrudiri, astfel de sincronizări, pentru a contribui cu adevărat la universalizarea de care vorbeam, să se facă simțite și cunoscute și în spațiile dickensiene și proustiene, ca să nu știm numai noi proverbul!

● „Dar cine sînt aștia? Aștia sînt morții
Morții neîngropați sau morții îngropați în cei vii
Aleluia!
Frumos, teribil de frumos spus: „morții îngropați în cei vii”!
(Dintr-o poezie cu acest titlu, la Ovidiu Genaru, Viața Românească LXXXI, 8, 1986, p. 11).

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Diac. prof. Dr. Aurel Jivi, Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; tehnoredactori: Diac. Ezechil Oancea, Pr. Teodor Damian; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA” — sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66.